

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρώτος

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6.

29 Φεβρουαρίου 1876

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Ἐκπαιδευτικὰ ὑπὸ Α. Σ. Βυζαντίου.

Συνέχεια· 181 σελ. 113.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ· ENNATON

Ἀρεταὶ καὶ Κακίαι.

Ἐρ.—Τί ὀνομάζεις ἀρετὴν;

Ἀπ.—Ἀρετὴ εἶναι ἐσωτερικὴ δύναμις ἄγουσα ἡμᾶς πρὸς τὸ ἀγαθόν.

Ἐρ.—Τί εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς ἀρετῆς;

Ἀπ.—Ἡ κακία. Ἡ μὲν ἀρετὴ ἄγει εἰς τὸ ἀγαθόν, ἡ δὲ κακία εἰς τὸ κακόν.

Ἐρ.—Τίνας ἀρετὰς πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ Ἕλλην;

Ἀπ.—Τὴν ἀνδρίαν, τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν φιλεργίαν, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν μετριοφροσύνην, τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν εἰλικρίνειαν.

Ἐρ.—Ποῖαι κακίαι εἶναι τὸ ἄκρον ἀντίθετον τῶν ἀρετῶν τούτων;

Ἀπ.—Ἡ δειλία, ὁ ἐγωῖσμός, ἡ ὀκνηρία, ἡ ἀκрасία, ἡ σπατάλη, ἡ ἀκολασία, ἡ κενοδοξία, ἡ ποταπότης, ἡ ὑπόκρισις.

Ἐρ.—Τί εἶναι ἀνδρία;

Ἀπ.—Ἀνδρία σημαίνει τὸ νὰ φέρηταί τις ὡς ἀνὴρ. Ὁ ἔχων τὴν ἀρετὴν ταύτην πολίτης ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, ἢ τὴν ἐργασίαν του, ὅσον καὶ ἂν ᾔνοι ἐπίμοχος, μὴ καταβαλλόμενος ὑπὸ τῶν προσκομμάτων, ἢ ὑπὸ τῶν κινδύνων.

Ἐρ.—Ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία περιέχει πολλὰ παραδείγματα ἀνδρίας;

Ἀπ.—Ἀνὰ πᾶσαν σελίδα εὐρίσκει τις τοιαῦτα παραδείγματα. Ἀπειράριθμοι εἶναι οἱ ἥρωες, οἵτινες ἔπεσον οὐμὰ τῆς ἀρετῆς ταύτης, κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τελευταῖον πόλεμον. Τίς δὲν γνωρίζει τὸν Διάκον; Τίς δὲν θαυμάζει τὴν ἀνδρίαν τοῦ Κανάρη, ὅστις διὰ τοῦ δαυλοῦ του ἔτρεπεν εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθρικοὺς στόλους;

Ἐρ.—Ποῖα εἶναι ἡ κακία ἡ ἀντίθετος τῆς ἀνδρίας;

Ἀπ.—Ἡ δειλία.

Ἐρ.—Τί εἶναι δειλία;

Ἀπ.—Εἶναι αἰσθημα ποταποῦ φόβου, ὅπερ ἀποτρέπει ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς κινδύνου καὶ παντὸς κόπου καὶ ἐμποδίζει τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἐργασίας, ἥτις ἐπιβάλλεται εἰς ἕκαστον πολίτην.

Ἐρ.—Τί εἶναι αὐταπάρνησις;

Ἀπ.—Ἡ αὐταπάρνησις εἶναι ἀρετὴ, δι' ἧς ὁ πολίτης θυσιάζει ἐκουσίως καὶ ἄνευ ἀμοιβῆς καὶ τὴν περιουσίαν καὶ τὴν ζωὴν του, εἴτε χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, εἴτε πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνεύοντων συμπολιτῶν του.

Ἐρ.—Ἀνάφερε παράδειγμά τι.

Ἀπ.—Εἶναι ἥρωες αὐταπαρνήσεως ὁ πολίτης ὅστις ρίπτεται εἰς τὸ ὕδωρ, ἀψηφῶν τὴν ζωὴν του, ὅπως σῶσιν πνιγόμενον συμπολίτην του, ἢ σώζει ἐκ τοῦ πυρὸς ἀνθρώπους, ὧν ἡ ἀπώλεια ἐφαινετο βεβαία, ἢ ἐκτελεῖ ὑπηρεσίαν ἐκουσίως, ὅπου ὑπάρχει προφανὴς κίνδυνος.

Ἐρ.—Συμβαίνει πολλάκις δλόκληροι πόλεις νὰ παρέχωσι παράδειγμα αὐταπαρνήσεως;

Ἀπ.—Μάλιστα, κατὰ τὰς πολιορκίας φέρ' εἰπεῖν. Ἡ πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου εἶναι τὸ εὐγενέστατον τούτου παράδειγμα. Ὅπισθεν φρακτῶν μᾶλλον, ἢ τειχῶν, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παῖδιά ἀντέσχον ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, παλαίοντες οὐχὶ μόνον κατὰ τῶν ἐφόδων πολλαπλασίων ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς πείνης, τοῦ ψύχους καὶ τῶν ἀσθενειῶν. Ἐπιπτον λιπόψυχοι ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ἀλλὰ δὲν παρεδίδοντο, ὥπως σώσωσιν ἀκεραίαν τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος. Ἀφοῦ δὲ ἐξέλιπε καὶ τὸ τελευταῖον τεμάχιον τοῦ ἄρτου, ἀνετίναξαν τὴν πόλιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ διῆλθον διὰ μέσου τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου σφάζοντες καὶ σφαζόμενοι.

Ἐρ.—Ποῖα εἶναι ἡ κακία ἡ ἀντίθετος τῆς αὐταπαρνήσεως;

Ἀπ.—Ὁ ἐγωῖσμός.

Ἐρ.—Τί ὀνομάζεις ἐγωῖσμόν;

Ἀπ.—Ὁ ὑπὸ ἐγωῖσμου κατεχόμενος λησμονεῖ πάντα τὰ καθήκοντά του φροντίζων μόνον περὶ τῶν συμφερόντων του. Βλέπει ἀδιαφρόως τὰς συμφορὰς τῶν ὁμοίων του καὶ ἐπιχαίρει μάλιστα ὅσας δύναται νὰ πορισθῇ ὀφελὸς τι. Ὑπάρχουσι μάλιστα ἐγωῖσταί, οἵτινες, δι' αἰσχυρῶν κερδοσκοπιῶν, ἐπλούτησαν ἐκ τῶν γενικῶν παθημάτων.

Ἐρ.—Ἡ φιλεργία εἶναι ἀρετὴ;

Ἀπ.—Βεβαίως, διότι συνεπάγεται τὴν ἰδιωτικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν εὐημερίαν.

Ἐρ.—Ποῖα εἶναι ἡ ἀντίθετος αὐτῆς κακία;

Ἀπ.—Ἡ ὀκνηρία.

Ἐρ.—Τί εἶναι ὀκνηρία;

Ἀπ.—Εἶδος τι ἀποστροφῆς πρὸς πᾶσαν ἐργα-

σίαν, ἐξ ἧς ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἀξιοπερι-
φρόνητος καὶ θάρος διὰ τοὺς συμπολίτας του.

Ἐρ.-Τί εἶναι, ἐγκράτεια;

Ἀπ.-Ὁ ἐγκρατής ἄνθρωπος δὲν καταναλίσκει
ὕπερ ἑαυτοῦ, ἢ ὅ, τι εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον
πρὸς ὑπαρξίν του. Ἡ ἀρετὴ αὕτη διατηρεῖ τὴν
ὕψιν.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς ἐγκρατείας
κακία;

Ἀπ.-Ἡ ἀκρασία, αἰσχροὺς πάθος τιμωρούμε-
νον ὑπὸ πολλῶν ἀσθενειῶν καὶ πηρώσεων. Ὁ
ἀκρατος ἄνθρωπος, οὐ μόνον εἶναι ἐπιζήμιος
εἰς τὴν κοινωνίαν, διότι ὅ, τι αὐτὸς δαπανᾷ ἄνευ
ἀνάγκης τὸ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν ὁμοίων του, ἀλλὰ
καὶ δὲν διαφέρει τοῦ κτήνους, φθειρόμενος καὶ
ἀπομωραίνόμενος προῶως.

Ἐρ.-Τί εἶναι οἰκονομία;

Ἀπ.-Ἡ οἰκονομία εἶναι ἀρετὴ, δι' ἧς ὁ ἄν-
θρωπος ἀποταμιεύει μέρος τῶν εισοδημάτων του
διὰ μελλούσας ἀνάγκας, ἢ δι' ἀπρόοπτα ἀτυ-
χήματα, ἢ καὶ περίθλαψιν δημοσίων ἢ ἰδιωτι-
κῶν συμφωρῶν. Ἡ οἰκονομία εἶναι τὸ θεμέλιον
τῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς οἰκονομίας
κακία;

Ἀπ.-Ἡ σπατάλη. Ὁ σπαταλὸς, δαπανῶν
πλείοντα ὅσων εἰσπράττει, δὲν εἶναι ἀγαθὸς
πολίτης, καθὼς ζῶν ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἄλλων.

Ἐρ.-Τί εἶναι σωφροσύνη;

Ἀπ.-Ἀποχὴ ἀπὸ πάσης ἀπολαύσεως, ἣν δὲν
ὑψόγησεν ἡ ὁρησκεία καὶ ἥτις δὲν συντελεῖ εἰς
τὸν ἱερὸν σκοπὸν τοῦ γάμου. Ἡ σωφροσύνη εἶναι
ἀδελφὴ τῆς φιλεργίας καὶ τῆς ἐγκρατείας.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ κακία ἡ ἀντίθετος πρὸς τὴν
σωφροσύνην;

Ἀπ.-Ἡ ἀκολασία, ποταπὸν καὶ χυδαῖον πά-
θος, διαφθεῖρον καὶ τοὺς εὐρωστοτάτους λαούς.
Ἡ ἀκολασία ἐχάυνωσεν τὰ ἀρχαῖα ἔθνη καὶ κα-
τέστρεψε τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Ἡ ἀκολασία
παρέδωκε δούλους εἰς τοὺς Πέρσας τοὺς Αἰγυ-
πτίους καὶ τοὺς Ἀσσυρίους. Ὅτε καὶ οἱ Πέρσαι
ἐφθάρσαν, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων,
οὓς καθυπέταξαν πάλιν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ
Ῥωμαῖοι. Τέλος καὶ ὁ Ῥωμαϊκὸς κόσμος, ὅτε ἀ-
πώλεσε τὴν ἀγνότητά τῶν ἡθῶν του, ἐνέδωκεν
εἰς τοὺς βαρβάρους, οἵτινες ἐξήπλωσαν εἰς τὴν
Δύσιν ἐπὶ δέκα αἰῶνας τὴν ἀμαθίαν καὶ τὸ
σκότος.

Ἐρ.-Τί εἶναι ἀξιοπρέπεια;

Ἀπ.-Ἡ ἀξιοπρέπεια εἶναι ἀρετὴ ἀποτρέπουσα
τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πάσης πράξεως ἢ συγκα-
ταβάσεως ἀντικειμένης εἰς τὴν τιμὴν, οἷον δὲ
ποτε καὶ ἂν προσδοκᾷ ἐξ αὐτῆς ὄφελος.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀξιο-
πρέπειαν κακία;

Ἀπ.-Ἡ χαμέρπεια.

Ἐρ.-Τί εἶναι μετριοφροσύνη;

Ἀπ.-Ἀρετὴ ἀποτρέπουσα ἡμᾶς τοῦ νὰ μεγα-
λοποιῶμεν τὰ πλεονεκτήματα, τὰς πράξεις καὶ
τὴν ἀξίαν μας, καὶ πείθουσα νὰ περιμένωμεν καρ-
τερικῶς τὴν περὶ ἡμῶν κρίσιν τῶν χρηστῶν πο-
λιτῶν.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς μετριοφροσύ-
νης κακία;

Ἀπ.-Ἡ ματαιοφροσύνη.

Ἐρ.-Τί εἶναι εἰλικρινεία;

Ἀπ.-Τὸ λέγειν πάντοτε καθαρὰν τὴν ἀλή-
θειαν, οἰαιδῆποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἐκ τούτου συ-
νέπειαι.

Ἐρ.-Ἐὰν ἡ ἀλήθεια δύναται νὰ βλάψῃ τὸν
πλησίον, πρέπει νὰ τὴν κοινολογήσῃ τις;

Ἀπ.-Προτιμότερον εἶναι νὰ τηρήσῃ σιωπὴν·
ἀλλὰ τὸ ψεῦδος οὐδέποτε εἶναι συγγνωστόν.
Ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ εἴπῃς τὴν ἀλήθειαν, φο-
βούμενος μὴ βλάβῃς τὸν πλησίον, σιώπησον.

Ἐρ.-Δύναται τις νὰ εἴπῃ δικαιολογούμενος ὅτι
δὲν εἰξεύρει τίποτε;

Ἀπ.-Ὅχι· διότι τότε θὰ ἐψεύδετο. Πρέπει
νὰ τηρήσῃ ἀπόλυτον σιωπὴν, ἢ νὰ εἴπῃ εἰλικρι-
νῶς ὅτι δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς εἰλικρινείας
κακία;

Ἀπ.-Ἡ ὑπόκρισις.

Ἐρ.-Τί πρέπει νὰ πράττῃ πᾶς Ἕλλην ὡς
πρὸς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας;

Ἀπ.-Οὐ μόνον διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρὸ
πάντων διὰ τοῦ παραδείγματος, πρέπει νὰ ὑ-
ποβάλλῃ τὴν ἄσκησιν πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ
νὰ πολεμῇ ἀνεκδότως πάσας τὰς κακίας.

Ἐρ.-Ὁ διεφθαρμένος πολίτης δύναται νὰ
γίγῃ ἐνάρητος;

Ἀπ.-Βεβαίως, ἐὰν ἔχῃ ἐπιμονὴν καὶ ἀγαθὴν
θέλησιν καὶ ἀξιόμιμητα παραδείγματα ἐνώ-
πιόν του.

Ἐρ.-Πρέπει νὰ μισῇ ἢ νὰ περιφρονῇ τοὺς
κακοὺς, ἢ τοὺς ἀμελοῦντας τὴν ἀρετὴν;

Ἀπ.-Μόνον τὰς κακίας πρέπει νὰ μισῶμεν
καὶ νὰ περιφρονῶμεν· οἱ δὲ κακοὶ εἶναι ἀδελφοί
μας, ἀδελφοὶ δυστυχεῖς, τέκνα τῆς αὐτῆς πα-
τρίδος. Πρέπει νὰ τοὺς λυπώμεθα καὶ νὰ προσ-
παθῶμεν νὰ τοὺς ἐπαναγάγωμεν διὰ τοῦ πα-
ραδείγματος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Ἐὰν ἐ-
πιμένωσιν εἰς τὴν κακίαν, πρέπει νὰ διακό-
ψωμεν πᾶσαν μετ' αὐτῶν σχέσιν μέχρι τῆς ἡ-
μέρας καθ' ἣν θὰ ὁμολογήσωσιν τὴν πλάνην
τῶν καὶ θὰ φανῶσιν εὐδιάθετοι νὰ ἐπανέλθω-
σιν εἰς τὴν εὐθειαν.

¹Ἐπεται τὸ τέλος.

Ἐθνη τινὰ τῆς ἀρχαιότητος οὐδὲν προέβλε-
πον, οὐδὲ ἤθελον νὰ προβλέψωσιν ἐν ταῖς
νομοθεσίαις αὐτῶν, περὶ τινῶν κακιῶν, ὡς λ. χ.
τοῦ πατροκτόνου, τοῦ προδότου τῆς πατρίδος,

ἵνα μὴ ἀναμνησκηται τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι εἶνε
δυνατὴ ἡ τοιαύτη κακία.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνίχμα· ἰδί σελ. 113.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΝΝΑΤΗ

Ἡ ἐντερικὸς σωλὴν.

Ἐλπίζω, ὅτι ἤρχισε τώρα κάπως νὰ φωτί-
ζεται τὸ πνεῦμά σου, καθ' ὅσον προχωροῦμεν εἰς
τὴν μελέτην μας, καὶ ἐννοεῖς ἤδη ἀκριτὰ πῶς
ἔλα αὐτὰ τὰ φαγητὰ, τὰ ὁποῖα ἐκόψαμεν καὶ
ἐτρίψαμεν εἰς τὸ στόμα μας, ἐζυμώσαμεν δὲ
καὶ ἐμαγειρεύσαμεν εἰς τὸν στόμαχόν μας,
μέλλουν ἐντὸς ὀλίγου, ἀφοῦ μετεβλήθησαν εἰς
μαλακὴν καὶ ἀναλυτὴν ζύμην, νὰ ἀναμιχθῶσι
μὲ τὸ αἷμα, καὶ νὰ ἀναπληρώσωσι τὰς πολυ-
εἰδεῖς στερήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑποβάλλει αὐτὸ
ἡ ἀδιακόπος περιοδεία τοῦ ἐντὸς τοῦ σώμα-
τός μας.

Λέγεις δὲ, εἶμαι βέβαιος, μὲ τὸν νοῦν σου,
ὅτι εἶνε μεγάλη ταπεινώσις καὶ ὑποβιβασμὸς
οὕτως εἶπεν τὸ νὰ μετεβλήθῃ ἐν ψητὸν κο-
τοπούλιον εἰς χυμόν. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε ὑπο-
βιβασμὸς, διότι τὸ κοτοπούλιον ἐκεῖνο ἔπρεπε
πρῶτα νὰ γείνῃ χυμὸς, διὰ νὰ γείνῃ κατόπιν
ἄνθρωπος. Ὅλα τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα εἶνε
προωρισμένα νὰ συσσωματωθῶσι μὲ τὴν μη-
χανήν μας, καὶ νὰ γείνωσι μέρη τοῦ σώματός
μας, πρέπει νὰ ἀλλάξωσι πρῶτα μορφήν, νὰ
παραιτήσωσι τὴν παλαιάν των ὑπαρξίν, νὰ
λησμονήσωσιν οὕτως εἶπεν τὸ παρελθόν των,
διὰ νὰ λάβωσι τὴν τιμὴν νὰ εἰσελθῶσιν εἰς
νέαν ζωὴν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅστις
θέλει νὰ ἀποκτήσῃ νέαν πατρίδα, ὑποχρεοῦ-
ται πρῶτον νὰ παραιτήσῃ τὴν παλαιάν, καὶ
νὰ διαλύσῃ τοὺς δεσμούς, οἵτινες τὸν συνέ-
δεον πρὸς αὐτήν. Τὰ φαγητὰ δὲ, περὶ τῶν ὁ-
ποίων σοῦ ἔλεγον εἰς τὴν τελευταίαν μου ἐπι-
στολήν, ὅτι δυσκόλως μετεβάλλονται εἰς χυ-
μόν, καὶ ὀνομάζονται δύσπεπτα καὶ δυσκολο-
χώνευτα, διότι κουράζουσι πολὺ τὸν στόμαχόν
μας, εἶνε ἐκεῖνα ὅσων αἱ οὐσαὶ ἔχουσι με-
γάλην ὑπερφηάνειαν καὶ πολὺ πείσμα, καὶ δὲν
συγκατανεύουσιν εὐκολα εἰς τὴν μεταμόρφω-
σιν, περὶ τῆς ὁποίας ἐλέγομεν πρὸ μικροῦ.

Τὸ θέαμα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον σοῦ παρουσιάζεται
σήμερον, θὰ τὸ ἀπαντήσῃς πανταχοῦ, ὅπου
καὶ ἂν θελήσῃς νὰ σπουδάσῃς τὴν φύσιν. Ὁ
Θεὸς κατὰ ἓνα μόνον τρόπον ἐργάζεται ἡμεῖς
τούλάχιστον ἓνα μόνον γνωρίζομεν. Ὁ τρόπος
δὲ αὐτὸς εἶνε νὰ δημιουργῇ διὰ τῆς κατα-
στροφῆς, νὰ κατασκευάζῃ τὸ μέλλον διὰ τῶν
συντριμμάτων τοῦ παρελθόντος, καὶ νὰ παράγῃ,
οὕτως εἶπεν, τὴν ζωὴν ἐκ τοῦ θανάτου. Ὅ, τι
κατὰ μικρὰς διαστάσεις γίνεται ἐντὸς τοῦ σῶ-

μάχου μας, γίνεται ἀπαράλλακτα εἰς ὅλον τὸν
κόσμον.

Καὶ αὐταὶ αἱ ἀνθρώπιναι κοινωνίαι ὑπόκειν-
ται ἐπίσης εἰς τὸν παγκόσμιον αὐτὸν νόμον.
Χωνεύονται αἱ μικραὶ καὶ ἀδύνατοι εἰς τὸν εὐ-
ρύχωρον στόμαχον τοῦ χρόνου, καὶ μεταμορ-
φοῦνται εἰς ἄλλας μεγάλας καὶ ἰσχυράς. Δὲν
κερδαίνουν δὲ πολὺ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅσαι εἴ-
νε δυσκολοχώνευτοι, ὅσαι δὲν θέλουσι νὰ με-
ταμορφωθῶσι, καὶ ἐπιμένωσι νὰ ταλαιπωρῶσιν
εἰς μάτην τὸν στόμαχον τοῦ χρόνου.

Ἐπειδὴ δὲ ἦλθε λόγος, ἃς κάμωμεν καὶ μίαν
μικράν ἐθνολογικὴν παρεμβολήν.

Ἰδὲ τὸ σημερινὸν γερμανικὸν κράτος, πόσον
μέγα καὶ παντοδύναμον ἔγινε, διότι ἐχώνευσε
καὶ μετεμόρφωσεν ἐντὸς τοῦ στομάχου του
ὅλα ἐκεῖνα τὰ μικροσκοπικὰ κράτη καὶ βασί-
λεια, τὰ ὁποῖα πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ἀπετέλουν
τὴν καλλομένην γερμανικὴν διαίταν, καὶ τὰ ὁ-
ποῖα, πρὶν πάθουν τὴν σωτήριον αὐτὴν μετα-
μόρφωσιν, ἦσαν τὰ περισσότερα ἀδύνατα καὶ
ἀσήμαντα. Ἰδὲ ἐπίσης τὸ ἰταλικὸν βασίλειον,
τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη δύναμις πρώτης τάξεως,
διότι ὁ στόμαχος τῆς Σαρδηνίας κατάρθωσε
νὰ χωνεύσῃ ὠραιότατα τόσα μικρὰ ἰταλικά
δουκάτα. Ἐνθυμήσου δὲ ἀκόμη, ἂν ἐδιδάχθης,
καθὼς ἐλπίζω, τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς πα-
τρίδος σου, πῶς ἐμορφώθη ἡ καλουμένη ἡγε-
μονία τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Κίμωνος καὶ Περικλέους,
πῶς ἐσχηματίσθη κατόπιν τὸ κολοσσιαῖον κρά-
τος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ θέλεις πει-
σθῇ, ὅτι ἡ χώνευσις εἶνε πολὺ καλὸν πρᾶγμα, ὅχι
μόνον εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κοι-
νωνικὸν σῶμα.

Ἄς ἐπανέλθωμεν ὅμως τώρα γρήγορα εἰς
τὸν πυλωρόν, τὸν ὁποῖον πολὺ παρημελήσαμεν.

Ὁ πυλωρὸς, καθὼς εἶπομεν, ἀνοίγει διέξοδον
εἰς τὰ φαγητὰ, τὰ ὁποῖα μετεβλήθησαν εἰς
χυμόν, τουτέστιν ἔχασαν τὴν παλαιάν των ὑ-
παρξίν καὶ μορφήν.

Τὰ φαγητὰ λοιπὸν ἐκεῖνα ἀπέθανον πλέον
ὡς φαγητὰ, καὶ μέλλουν τώρα νὰ ἀναζήσωσιν ὑπὸ
ἄλλην μορφήν. Πῶς γίνεται τοῦτο;

Ὅπισθεν τοῦ πυλωροῦ ἐκτείνεται εἰς μα-
κρὸς στρογγύλος σωλὴν, ἐπτάκις μακρότερος τοῦ
ἀνθρώπινου σώματος· ἐπειδὴ δὲ εἶνε τόσον μα-
κρὸς, εἶνε τυλιγμένος, καὶ σχηματίζει ἐν χον-
δρῶν δέμα, τὸ ὁποῖον γεμίζει ὅλην τὴν κοι-
λίαν. Ὁ σωλὴν αὐτὸς ἔχει ἐν ὀνόματι γνωστὸν
εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὀνομάζεται ἔντερον. Δι-
αιρεῖται δὲ εἰς δύο μέρη, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἐν
καλεῖται λεπτόν ἔντερον, ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πυ-
λωρόν καὶ σχηματίζει αὐτὸ μόνον τοῦ ὅλας
τὰς διπλάς τοῦ δέματος, τὸ δὲ ἄλλο ὀνομάζε-
ται παχὺ ἔντερον, εἶνε πολὺ μικρότερον καὶ
χονδρότερον, καὶ φαίνεται κατὰ τι ξεχωριστὸν
πρᾶγμα, μολονότι εἶνε ἐκκαλούμενος τοῦ πρώ-

του. Τὸ χονδρὸν αὐτὸ ἔντερον ἀρχίζει ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλίας, πλησίον τοῦ δεξιῦ ἰσχίου, ἢ γοφοῦ καθὼς λέγομεν κοινῶς, ἀναβαίνει κατ' εὐθείαν μέχρι τοῦ στομάχου, περὶ ὑποκάτω του, καὶ καταβαίνει ἐξ ἀριστερῶν με-
 χρι τοῦ ἄκρου τοῦ κορμοῦ, ὅπου καὶ τελειώνει.

Θὰ μ' ἐρωτήσης θεθαίως, πῶς κατορθώνει ὁ χυμὸς νὰ ἀναβοκαταβαίνει ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σωλήνος, ὅστις ἔχει τόσας πολλὰς πτυχὰς καὶ εἶνε τόσον περιστραμμένος. Μὴν ἀνησυ-
 χῆς ὡς πρὸς τοῦτο, διότι περὶ αὐτοῦ φροντί-
 ζει ὁ σωλὴν ὁ ἴδιος. Ἡ σκοληκώδης ἐκείνη κίνησις, τὴν ὁποίαν ἀπηντήσαμεν, καθὼς ἐν-
 θυμίσαι, εἰς τὸν οἰσοφάγον καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν στόμαχον, ὑπάρχει καὶ ἐδῶ ἐπίσης ὁμοία καὶ ἀπαράλλακτος. Ἐπικρατεῖ δὲ ἡ κίνησις αὕτη εἰς ὅλην τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν μηχανήν, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦμεν, καὶ τὴν ὁποίαν ἂς ὀνομάσωμεν ἐντερικὸν σωλῆνα, ὅπως τὴν ὠνόμασαν οἱ ἐπιστήμονες.

Ἀφοῦ ἄπαξ ἔμβῃ ὁ χυμὸς εἰς τὸν κινητὸν αὐτὸν σωλῆνα, δὲν τρέχει θεθαίως τὸν κίν-
 δυνον νὰ σταματήσῃ τὸν ἀντικείμενον δὲ μάλιστα θὰ ἐκινδύνευσεν νὰ κάμῃ πολὺ γρήγορα τὴν ὁ-
 δοιπορίαν του, ἂν δὲν ἀπῆντα καθ' ὁδὸν με-
 ρικοὺς σταθμοὺς, οἵτινες νὰ μετριάξουν κἄπως τὸν ζήλόν του. Καθ' ὅλον τὸν δρόμον, καὶ ἰ-
 δίως ἐν ἀρχῇ, ὑπάρχουν ἀπὸ διάστημα εἰς διάστημα ἐλαστικοὶ τινες τοῖχοι, οἵτινες φράτ-
 τουν τὴν ὁδόν, καὶ διὰ τῶν ὁποίων δὲν κα-
 τορθώνει νὰ διαβῇ, εἰμὴ ἀφοῦ συσσωρευθῇ ἐνώ-
 πιον τῶν καὶ κατορθώσῃ τοιοῦτοτρόπως διὰ τοῦ ὄγκου του νὰ ἐκβιάσῃ τὴν διάβασιν. Οὕτω δὲ ἀναγκάζεται νὰ σταματᾷ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς σταθμοὺς ἐκ-
 τελείται ἐπ' αὐτοῦ ἐργασία τις πολὺ περίεργος καὶ σπουδαία.

Πρέπει ἐν πρώτοις, πρὶν προχωρήσωμεν, νὰ μάθῃς, ὅτι ὅλα τὰ συστατικὰ τῶν φαγητῶν, τὰ ὁποία διέλυσε καὶ μετεμόρφωσεν ὁ στόμα-
 χός μας, δὲν εἶνε κατ' ἀλλήλα οὔτε ἔχουσι προ-
 ορισμὸν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ αἷμα. Τὰ φαγητὰ μας ὁμοιάζουσι κἄπως μὲ τὰς πέτρας ἐκεῖνας, τὰς ὁποίας οἱ χρυσοῦνται τῆς Καλλιφορνίας μεταβάλλουσιν εἰς μικρὰ θρύμματα, διὰ νὰ εὐρωσι τὰ περιεχόμενα ἐντὸς αὐτῶν μικρὰ τε-
 μάχια χρυσοῦ. Ὁ χρυσοὺς τῶν φαγητῶν εἶνε τὸ μέρος τῶν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς τὸ αἷμα· τὸ δὲ ἄλλο μέρος τῶν εἶνε ἄχρηστον καὶ διὰ πέταγμα. Ἐννοεῖς δὲ, ὅτι ὅλα τὰ φα-
 γητὰ δὲν ἔχουσιν ἴσην ποσότητα χρησίμων με-
 ρῶν· καὶ ἐνῶ τὸ κρέας, παραδείγματός χάριν, εἶνε γεμάτον ἀπὸ τοιοῦτον χρυσόν, ἢ φυλλάς, —τουτέστιν ἢ σαλάτα, —μόλις πού καὶ που περιέχει ὀλίγα μικρὰ τεμάχια, καὶ τὸ περισ-
 σότερον μέρος τῆς εἶνε ἄχρηστον διὰ τὸ αἷμα.

Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ κοσκινισθοῦν ἐντὸς μας

τὰ φαγητὰ, καὶ νὰ χωρισθῇ τὸ χρήσιμον μέ-
 ρος τῶν ἀπὸ τὸ ἄχρηστον· τὸ κοσκίνισμα δὲ αὐτὸ γίνεται εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λεπτοῦ ἐντέρου, ἐντὸς τοῦ μέρους τοῦ ἐκείνου, τὸ ὁ-
 ποῖον ὀνομάζεται δωδεκαδάκτυλον ἔντερον, δι-
 ὅτι ἔχει δώδεκα περίπου δακτύλων μῆκος. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε πολὺ σπουδαία, καθὼς ἐν-
 νοεῖς, καθότι, ἂν ὁ χυμὸς ἦτον ἐλεύθερος νὰ διατρέξῃ τὸ λεπτὸν ἔντερον γρήγορα γρήγορα καὶ χωρὶς νὰ σταματήσῃ, τὰ χρήσιμα μέρη τῶν φαγητῶν θὰ παρεσύροντο ἀπὸ τὰ ἄχρηστα, καὶ τὸ κέρδος μας θὰ ἦτο μηδαμινόν.

Τοιοῦτοτρόπως μετὰ τὸν σταθμὸν τοῦ στο-
 μάχου ἔρχεται ὁ σταθμὸς τοῦ δωδεκαδα-
 κτύλου ἐντέρου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀναγκάζεται νὰ μείνῃ ὁ χυμὸς διὰ νὰ καθαρισθῇ· τὸ ἔντε-
 ρον ὅμως αὐτὸ, λεπτὸν καὶ στενὸν καθὼς εἶνε, θὰ ἐδυσκολεύετο φοβερὰ νὰ χωρέσῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ φαγητὰ, τὰ ὁποία ἐμαγεύρευσεν ὁ στόμα-
 χος, ἂν δὲν εἶχε τὴν ιδιότητά νὰ διαστέλλε-
 ται ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης καὶ νὰ φουσκῶνῃ κατὰ τὰς περιστάσεις τόσον πολὺ, ὥστε νὰ καταντᾷ ἴσον σχεδὸν πρὸς τὸν στόμαχον. Δι' αὐτὸ δὲ πολλοὶ τὸ ἐθεώρησαν ὡς δεύτερον στόμαχον· καὶ πραγματικῶς, ἡ ἐργασία ἥτις γίνεται ἐντὸς τοῦ τοῦ δίδει κἄπως δικαίωμα εἰς τὸν τιμητικὸν αὐτὸν τίτλον, διότι χωρὶς αὐτοῦ ἡ ἐργασία τοῦ στομάχου ἤθελεν ἀποβῇ ἐντελὼς ματαία.

Ὑπεράνω τοῦ δωδεκαδακτύλου ἐντέρου καὶ ὀπισθεν τοῦ στομάχου ὑπάρχει ἐν εἶδος σφογ-
 γαρίου, καθὼς ἐκεῖνα τὰ ὁποία ἀπηντήσαμεν ἐντὸς τοῦ στόματος· ἔχει δὲ τὸ γελοῖον ὄνομα πάγκρεας, τουτέστιν ὅλον κρέας, ἐνῶ κάθε ἄλλο εἶνε παρὰ κρεατῶδες. Ἀλλ' ἀδιάφορον ὡς πρὸς τοῦτο. Τὸ σφογγάριον αὐτὸ συγκοινωνεῖ μὲ τὸ δωδεκαδάκτυλον ἔντερον δι' ἐνὸς μικροῦ σωλήνος, καὶ δι' αὐτοῦ χύνει ἐντὸς τοῦ δωδε-
 καδακτύλου, ὅταν σωρευθῇ ἐκεῖ ὁ χυμὸς, ἐν ὕ-
 γρὸν ὅμοιον μὲ τὸν σίελον τοῦ στόματος.

Πλησίον ἐπίσης τοῦ μέρους, ὅπου ὁ σωλὴν τοῦ παγκρέατος (τὶ ἄσχημη λέξις, αἶ;) εἰσέρχεται εἰς τὸ δωδεκαδάκτυλον, ἀνοίγει καὶ εἰς ἄλ-
 λος σωλὴν, ὅστις φέρει καὶ αὐτὸς τὸ ὕγρὸν του· ἔρχεται δὲ οὗτος ἀπὸ τὸ ἦπαρ, ὅπου κα-
 τασκευάζεται ἡ χολή, ὕγρὸν πρασινοκίτρινον καὶ ἀηδέστατον, τοῦ ὁποίου γνωρίζεις θεθαίως τὸ ὄνομα, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει σπουδαιοτάτην ἐνέργειαν κατὰ τὴν κατασκευὴν τῶν φαγητῶν.

Ἡ χολή καὶ τὸ ἦπαρ εἶνε σπουδαιοτάτα πράγματα, καὶ θὰ σοῦ λαλήσω περὶ αὐτῶν ἰ-
 διαιτέρως εἰς τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν. Διὰ νὰ μὴ σ' ἀφήσω ὅμως εἰς τὴν ἀβεβαιότητα, δύναμαι νὰ σοῦ εἰπῶ ἀπὸ τοῦδε, ὅτι τὸ κο-
 σκίνισμα ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου ἐλέγομεν, ὁ χωρισμὸς δηλ. τῶν ἀχρήστων ἀπὸ τὰ χρή-
 σιμα, γίνεται μόνος του ἐντὸς τοῦ χυμοῦ,

ἄμα χυθῶσιν ἐντὸς τοῦ τὰ δύο ἐκεῖνα ὕγρᾳ, τὰ ὁποία στέλλει τὸ πάγκρεας ἀφ' ἐνὸς καὶ τὸ ἦπαρ ἀφ' ἑτέρου. Ἄν μ' ἐρωτήσης ὅμως τὸ πῶς, θὰ σοῦ ὁμολογήσω πρὸς μεγάλην μου ἐντρο-
 πὴν, ὅτι γίνεται μὲν ἐντὸς τοῦ χυμοῦ χημι-
 κή τις ἐργασία (θὰ σοῦ ἐξηγήσω ἀργότερα τὴν λέξιν), τῆς ὁποίας ὅμως εἶνε ἄγνωστον τὸ μυ-
 στήριον, διότι ὁ Θεὸς εἶνε καλλίτερος χημικὸς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Τοῦτο μὴ σὲ παραξενεύῃ διόλου· διότι καὶ ἄλλα πολλὰ κατόπιν θὰ ἀπαντήσωμεν μυστή-
 ρια, καὶ θὰ ἰδῇς, ὅτι ἡμεῖς μὲν τρώγομεν ὅπως θέλομεν, ὁ Θεὸς ὅμως μᾶς τρέφει ὅπως αὐτὸς ἠξέουρει.

*Ἐπὶ ταῖς συνέχαις.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΑΤΙΝΑ ΥΠΝΟΥΣΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ

Μετάφρασις Σ. Κ. Σακελλαροπούλου.

Γνωστὸν εἶνε ὅτι ζῶα τινὰ καθ' ὅλην τὴν χειμερινὴν τοῦ ἔτους ὥραν ὑπνοῦσιν εἴτε κατα-
 λαμβάνονται φυσικῶς ὑπὸ νάρκης εἴτε, ὡς ἐλε-
 γον οἱ ἀρχαῖοι, φωλοῦσι. Τοιαῦτα ζῶα εἶνε αἱ χελῶναι, αἱ σαῦραι, οἱ ὄφεις, αἱ ἄρκτοι κ.λ., μᾶ-
 λιστα δὲ ἡ καλουμένη μαρμότα τῶν Ἀλπεων. Ἐ-
 πέρχεται δὲ εἰς τὰ ζῶα ταῦτα ἡ τοιαύτη τῆς φω-
 λείας κατάστασις διὰ τὴν σύγχρονον μετατροπὴν, ἥτις συμβαίνει εἰς τὸ νευρικόν των σύστημα ἄ-
 μα καὶ εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος τῇ ἐπε-
 νεργείᾳ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ψύχους. Ἀποδει-
 κνύεται δὲ ἡ ἐναργέστατα, ὅτι ὑπάρχει θαθ-
 μός τις, κάτω τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ κα-
 ταβῇ ἡ φυσικὴ θερμότης ἐνὸς ζώου, χωρὶς νὰ χαλαρωθῶσιν αἱ ζωϊκαὶ αὐτοῦ λειτουργίαι. Ἄμα φθάσῃ ἡ θερμοκρασία εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ὅπερ ὅμως διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα γένη καὶ τὰς διαφόρους ὁμοιογενεῖας τῶν ζώων, ἄμα, λέγο-
 μεν, φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ἡ ζωὴ ἀρχί-
 ζει νὰ χάνῃ τὴν ἐνεργητικότητά αὐτῆς, καθί-
 σταται ἀμαυροτέρα, καὶ ἂν ἡ καταψύξις ἐπι-
 ταθῇ ἔτι πλέον καὶ διαρκέσῃ πλειότερον χρό-
 νον, ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἀναπόφευκτος.

Καὶ τὰ μὲν ἀνώτερα εἴτε τελειότερα τῶν ζώων, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κ. Γαββαρέττος ἐν τῷ λαμπρῷ αὐτοῦ συγγράμματι περὶ ζωϊκῆς θερ-
 μότητος, εὐρίσκουσιν ἐν αὐτῷ τῷ ὁργανισμῷ των ἱκανὰ μέσα διὰ νὰ διαφυλάξωσι τὴν θερμοκρα-
 σίαν των ἐπαισθητῶς διαρκῇ καὶ νὰ διατηρήσωσι τὴν πλήρη ἐνεργητικότητά των λειτουργιῶν αὐ-
 τῶν καὶ ὅταν ἀκόμη ἦνε δριμύτατος ὁ χειμὼν. Τὰ μικρὰ ὅμως ζῶα εὐρίσκονται εἰς πάντῃ διά-
 φορον θέσιν.

Ταῦτα, ὅταν ὁ καιρὸς ἦνε θερμὸς, εἶνε ζωηρά καὶ, ἐφόσον ἐπέρχεται εἰς αὐτὰ ἐξωθεν ἱκανὴ θερμότης διὰ νὰ διατηρῶσι τὴν θερμοκρασίαν

τοῦ σώματός των εἰς τὸν ἀπαιτούμενον βαθμὸν, ἐξακολουθοῦσι νὰπολαύωσι πλήρους τῆς ζωῆς. Ἀλλ' ἄμα ἔλθῃ ὁ χειμὼν, ἡ ἀτελής ὁργάνωσις τοῦ ἀναπνευστικοῦ αὐτῶν συστήματος δὲν τοῖς ἐπιτρέπει νὰ καταναλίσκωσιν ἀρκετὴν δόσιν ὀ-
 ξυγόνου, νὰ ἐνεργοποιῶσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὰς ἐσωτερικὰς κατακαύσεις (combustions), ἵνα ἀναπληρῶσιν οὕτω τὴν ἑλλειψίν ἐξωτερικῆς θερ-
 μότητος καὶ καθιστῶσι τὰς ζωϊκὰς των λειτουρ-
 γίας ὁμοιοβάθμως ἐνεργάς. Τότε λοιπὸν ὑπνοῦ-
 σιν, ἀποναρκοῦνται, μεταβαίνουσιν ἀπὸ ζωῆς ἐνεργοῦ εἰς ζῶην ἄλλην ἀμαυράν καὶ ὑπολαν-
 θάνουσαν. Ἡ νάρκη δ' αὕτη, ὅφ' ἣς τὰ περὶ ὧν ὑπόκειται ὁ λόγος ζῶα καταλαμβάνονται, μεγá-
 λως συντελεῖ, ὡς ἀλλαχοῦ θὰ ἰδῶμεν, εἰς τὴν μακροβιότητα αὐτῶν, δι' ἣ καὶ προσφυῶς δύνα-
 ται αὕτη νὰ κληθῇ συντηρητικὴ.

Ἡ χειμερινὴ λοιπὸν νάρκη ἢ φωλεία καθίσταται ἐν ὧρα χειμῶνος φυσικὴ ἢτε φυσιολογικὴ κατάστα-
 σις παρ' ἅπασιν τοῖς ζώοις, ὧν ἡ θερμοκρασία ποι-
 κίλλει. Ταῦτα δὲν τρέφονται, ζῶσι μόνον καὶ συν-
 τηροῦνται διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ζωϊκῆς οὐσίας, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύει ἡ τε θαυμαία αὐτῶν ἰσχυαν-
 σις καὶ ἡ ἐλάττωσις τοῦ βάρους τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. Αἱ ζωϊκαὶ των λειτουργίαι εἶνε χαλα-
 ραὶ καὶ μόλις ἐπαισθηταί, οὐδεμίᾳ ὅμως ἐξ αὐ-
 τῶν τέλεον καταπαύει. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ζῶα ταῦ-
 τα διατελοῦσιν ὄντα ἀκίνητα καθ' ἅπασαν τὴν χειμερινὴν ὥραν, λαμβάνουσι καὶ ταῦτα θαθδη-
 μὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὴν θερμοκρασίαν τῶν σω-
 μάτων ὅφ' ὧν περιέχονται.

Ὅθεν εὐκόλῳ εἶνε νὰ νοήσῃ τις ὅτι ὅσῳ ὀλιγώτε-
 ρον εἶνε ὑψωμένη ἡ θερμοκρασία ἐνὸς ζώου, τόσω ταχύτερα ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ ὁργανισμοῦ αὐτοῦ ὁ χειμὼν. Ἐκεῖνα λοιπὸν τὰ ζῶα, ἅτινα φυσικὰ πρέπει πρῶτα πάντων νὰποναρκοῦνται, εἶνε τὰ καταχρηστικῶς ὀνομασθέντα ψυχρόαιμα. Λέγο-
 μεν δὲ καταχρηστικῶς, διότι καὶ ταῦτα παρά-
 γουσι ποσὸν τι θερμότητος, ἢν δύναται τις διὰ τῶν ὁργάνων φυσικῶς νὰ γνωρίσῃ, ἂν καὶ αὕτη θεθαίως εἶνε πολὺ ὑποδεστέρα τῆς τῶν μαστο-
 φόρων καὶ τῆς τῶν πτηνῶν. Σημειωτέον ἄλλως ὅτι ἡ θερμότης τῶν ἐρπετῶν, ἢτοι ἡ διαφορὰ τῆς θερμότητος τοῦ σώματος τῶν ἐρπετῶν ἀπὸ τῆς τῶν περιεχόντων αὐτὰ ἀνοργάνων σωμάτων, ποι-
 κίλλει πολὺ, ὡς θὰ ἰδῶμεν, ἀναλόγως τῶν μέ-
 χρι τοῦδε τοῦλάχιστον παρατηρηθέντων ζωϊ-
 κῶν εἰδῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων.

Τόσον δ' εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ χειμερινὴ νάρκη εἶνε ἀποτέλεσμα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ψύχους, ὥστε, κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τῶν περιηγητῶν, οἱ κροκόδειλοι οἱ ζῶντες παρὰ τὸν ἰσημερι-
 νὸν ἐν οὐδεμίᾳ τοῦ ἔτους ὥρᾳ ἀποναρκοῦνται, ἐν ᾧ οἱ διαβιούντες παρὰ τοὺς τροπικοὺς ἀπο-
 σύρονται ἄμα ἀπέλθῃ τὸ ψυχρὸν εἰς ἀντρα βα-
 θέα, παρὰ τὴν παραλίαν, ἐνθα φωλοῦσι.

Ἐν Ἀμερικῇ, εἰς πλάτος γεωγραφικὸν ὅμοιον

πρὸς τὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐπομένως εἰς κλίμα ὀλιγώτερον θερμὸν, διότι ἡ Ἀμερικὴ εἶνε καθόλου ψυχρότερα τοῦ παλαιοῦ κόσμου, οἱ κροκόδειλοι φωλοῦσι τὸν χειμῶνα.

Ἐκ τῶν ἐρπετῶν, τῶν χελωνῶν ἡ χειμερινὴ νάρκη εἶνε ἡ μᾶλλον γνωστὴ. Τὰ χελωνοειδῆ πάντα φωλοῦσι τὸν χειμῶνα. Ἰδίως δὲ ἡ χελώνη ὄχι μόνον ἀποσύρεται ὑπὸ τὴν γῆν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ μηνὸς νοεμβρίου μέχρι τοῦ ἀπριλίου μεσοῦντος, ἀλλ' εὐρίσκεται εἰς νάρκην καὶ μέρος τοῦ θέρους. Ἀπὸ τῆς τετάρτης δὴλα δὴ ὥρας μετὰ μεσημβρίαν κατὰ τὰς μεγαλητέρας ἡμέρας τοῦ θέρους ὑπνοῖ μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας, ὅτε ἀρχὰ μόνον ἀρχίζει νὰ κινῆται. Ἀναπαύεται πρὸς τούτοις καὶ ὅταν βρέχη καὶ μένει ἀκίνητος ὥσπερ εἶνε ὁ καιρὸς.

Περὶ τῆς χελώνης ἔκαμεν ἀξίας λόγου παρατηρήσεις ὁ Ἀγγλος φυσιοδίφης Γιλβέρτος Γουάιτ.

«Εἶχα κατοικήσει, λέγει, κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς τὸ βάθος μικροῦ χωρίου καλουμένου Lewes. Τῇ 1 νοεμβρίου παρετήρησα ὅτι γραῖα τις χελώνη, σύντροφος τῆς μοναξίας μου, ἤρχιζε νὰ ἀνασκάπτῃ τὴν γῆν διὰ νὰ παρασκευάσῃ τὰ χειμάδια τῆς. Φαίνεται ὅτι εἶχε λάβει ἐκ τῶν προτέρων τὰ μέτρα τῆς καὶ ἐξελέξατο ὡς τόπον διαμονῆς μέρος τι κατὰλληλον ὅπισθεν φυλλάδος ἡπατικῆς. Ἐσκάλλεζε μὲ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας καὶ ἔρριπτεν ἐπὶ τῶν νώτων τῆς τὰ χρώματα μὲ τοὺς ὀπισθίους. Ἀλλ' ἡ κίνησις αὕτη τῶν μελῶν τῆς ἦτο γελοῖως βραδεία καὶ ὁμοιάζε πολύ πρὸς ἐκκερμὲς ὠρολογίου. Τὴν ἐλλείπουσαν ὅμως ταχύτητα θαυμασίως ἀνέπληρυνεν ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ζώου. Νυχθημερὸν ἐσκάλλεζε καὶ ἔχωνε τὸ ὀγκωδὲς τῆς σῶμα εἰς τὸ κοίλωμα, τὸ ὁποῖον κατεσκεύαζε. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ φθινόπωρον αἱ ὥραι τῆς μεσημβρίας εἶνε συνήθως πολὺ θερμαὶ ἕνεκα τοῦ καυστικῆς ἡλίου, ἡ χελώνη μου, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, διέκοπτε τακτικὰ τὰς ἐργασίας τῆς κατὰ τὰς ὥρας ἐκεῖνας. Ἐμείνα εἰς τὸ χωρίον μέχρι τῆς 13 νοεμβρίου καὶ ἡ ἐργασία δὲν εἶχε τελειώσει. Ἀναμφιβόλως ἂν ὁ καιρὸς, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας, ἦτο ψυχρότερος, ὁ ὑπομονητικὸς ἐργάτης θὰ ἐπετάχυνε τὰς ὀρυκτικὰς ἐργασίας του.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μοι ἔκαμε τὴν μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν εἶνε ὁ πολὺς φόβος, ὃν τὸ ζῶον ἐδείκνυνεν ὡς πρὸς τὴν μάλλον ἢ ἦτον ὑγρὰν τῆς ἀτμοσφαιρᾶς κατάστασιν. Ἄν καὶ ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοῦ παχέος ὀστράκου τῆς, τὸ ὁποῖον οὔτε τροχὸς βαρέως φορτωμένης ἀμάξης δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συντρίψῃ, ἡ χελώνη ἐφαίνετο ἀποδεικνύουσα τοσαύτην ἀποστροφὴν πρὸς τὴν βροχὴν, ὥσπιν δὲν θὰ ἐδείκνυνεν ἡ κομψοπρεπεστερὰ λαίδη ἐνδεδυμένη τὰ καλλίτερά της ἐνδύματα καὶ τὰς δαντέλλας τῆς. Μόλις ὀλίγον τι

ἐψυχάλιζεν, ἡ κυρία, ἡ χελώνη θέλω νὰ εἶπω, ἔφρουγε δρομαίως κρύπτουσα ὑπὸ τὸ φυσικὸν τῆς ἀλεξιβρόχιον τὴν μικρὰν κεφαλὴν τῆς.»

Καὶ ὅντως, εἰς τὸν ἀκριβῶς παρατηροῦντα τὴν χελώνην, δύναται αὕτη νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ἀντὶ βαρομέτρου. Ἀμα ἴδης τὴν χελώνην νὰ πορεύεται οἷονεὶ ἀλαζονικῶς καὶ νὰ ζητῇ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ πρωίας τὴν τροφὴν τῆς, δύνασαι νὰ ἦσαι βέβαιος ὅτι τὴν νύκτα θὰ βρέξῃ. Παρὰ τοῖς ζώοις τούτοις τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς καὶ πᾶσα καθ' ὅλου, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ἐνεργητικότης αὐτῶν, ἐξαρτῶνται ὁλοσχερῶς ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς θερμότητος, ἣν λαμβάνουσιν ἔξωθεν. Ὅτε δὲ τὸ θερμόμετρον περὶ αὐτὰ καταβαίνει κάτω τοῦ 15 βαθμοῦ, πᾶσαι αἱ λειτουργίαι τῶν χαλαροῦνται· ἂν αὐξήσῃ πλεονέκτον τὸ ψῦχος, ζῶσιν ζῶν ὀλιγώτερον τελείαν· τέλος δὲ καταλαμβάνονται ὑπὸ τῆς χειμερινῆς νάρκης, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ἡ ζωικὴ τῶν θερμότης συγγέεται μὲ τὴν τῆς περικυκλῶσης αὐτὰ ἀτμοσφαιρᾶς.

Πρὸ μικροῦ ἀνέφερά τινα περὶ τῆς φωλείας τῶν κροκοδείλων. Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος λέγει ἐν τῇ Φυσικῇ Ἱστορίᾳ του, ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα τὰ βιοῦντα ἐν τῷ Νείλῳ διατρίβουσι τέσσαρας τοῦ χειμῶνος μῆνας εἰς σπήλαια ἄνευ ὀδεμιᾶς τροφῆς. Ὅπερ δηλοῖ ὅτι οἱ κροκοδείλοι τοῦ Νείλου, οὓς μάλιστα ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι, ἐφώλουν τὸν χειμῶνα. Οἱ νεώτεροι φυσιοδίφαι πολὺ ὀλίγα ἔγραψαν περὶ κροκοδείλων, βεβαίως διότι δὲν εἶνε εὐκόλουν νὰ παρατηρηθῶσι τὰ ζῶα ταῦτα ἐν τῇ φυσικῇ τῶν καταστάσει.

Ὁ δόκτωρ Φραγκλῖνος διηγεῖται ὅτι ἐν ἔτει 1830 ἐπεσκέφθη τὸν ζωολογικὸν κήπον τῆς Ἀμβέρσης. Ὁ διευθυντὴς ἐπέστησε τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τινος μεγάλου κήλου κεκαλυμμένου διὰ δικτύου ἐκ σύρματος. Ἐκεῖ διεχίμαζεν ὁ κροκόδειλος τῆς ἐταιρίας τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ὁ Φραγκλῖνος ἐκτύπησε διὰ τῆς ῥάβδου του τὸ δίκτυον, τὸ δὲ κεκρυμμένον θηρίον ἐξέβαλεν εὐθὺς κραυγὴν, ἥτις ὁμοιάζε πρὸς γρυλλισμόν ἅμα καὶ πρὸς συριγμόν, καὶ εἶτα ἐσίγησεν. Ὁ κροκόδειλος οὗτος ἐκοιμᾶτο ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 15 Μαΐου, καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα δὲν ἔφαγε τίποτε. Ὅταν ἕμως ἐξύπνησεν εἶχεν ἀκατάσχετον πέναν· ἔτρωγεν ἕως εἰκοσιν ὀψάρια τὴν ἡμέραν. Ἡ κατάστασις δ' αὕτη τῆς νάρκης ἦτο διὰ τὸ ἐξωτικὸν τοῦτο ζῶον φυσικὴ ἀκολουθία τῆς ἀλλαγῆς τοῦ κλίματος, εἰς ὃ ἦτο συνεισμενόμενον καὶ ἀφ' οὗ ἀνθρωπίνῃ χεὶρ τὸ εἶχεν ἀποσπάσει. Ἀπόδειξις δ' εἶνε ὅτι εἰς τὰς θερμὰς χώρας οὐδέποτε φωλεῖ ὁ κροκόδειλος.

Ἀλλ' ἂν φυσικοὶ λόγοι δὲν ἐπέτρεψαν νὰ γείνωσιν ἀκριβεῖς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς φωλείας

—Τοῦτο ποσῶς δὲν μ' ἐκπλήσσει, ἀπήντησεν ἀφελῶς ὁ γέρον.

Ἀλλ' ἐγὼ διέκρινα ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἀκτῖνα ὑπερηφανείας.

Αἱ γυναῖκες, καὶ ἄξια ἂν ἦναι τῶν ὅσα κατ' αὐτῶν φλυαροῦσιν οἱ ἄνδρες, δὲν στεροῦνται βεβαίως δεξιότητος, ὥστε ἐνόησα πάραυτα ὅτι τὸ πρᾶγμα εἰσῆλθεν εἰς καλὸν δρόμον.

Ὁ ἀδελφός μου εἶχεν ἀποκτήσει, τῷ ὄντι, διὰ τῆς ἱκανότητός του οὐχὶ μόνον ὑπόληψιν, ἀλλὰ καὶ περιουσίαν τινά· εὗρε δὲ προσέτι παρὰ τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεχθείσῃ καὶ κατακτηθείσῃ, οὕτως εἰπεῖν, γυναικί, σύζυγον ἀληθῶς ἀξίαν αὐτοῦ καὶ ἥς τὸ ὄνομα ἀνεφέρετο παρὰ πάντων μεθ' ἐγκωμίων.

Μετὰ τὸ δεῖπνον κατεκλίθη ὑπερευχαριστήμενη, ἀλλὰ καὶ ἀποφασισμένη νὰ περιμεῖναι ἐν ἔτι ἔτος, δύο ἔτη, ἐὰν ἦτον ἀνάγκη, ὥπως μὴ διακυβεύσω τὴν μάχην.

Ἦθελον νὰ παραδοθῇ ὁ ἐχθρὸς δεδεμένος χροπόδαρα!

Ὁ πατήρ μου ἐτῆρει τὸ ἔθιμον νὰ γευματίζῃ περὶ τὸν ὄρθρον κατὰ τὰ Χριστούγεννα, καὶ κανὲν πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ τὸν ἐπειθε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πατροπαράδοτον τοῦτο δεῖπνον, ἀλλὰ καὶ οὐδὲ νὰ λησμονήσῃ τὸ δῶρον ὅπερ εἶχε συνήθειαν νὰ μοι προσφέρῃ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.

Ἡ 24 δεκεμβρίου εἶχεν ἀνατείλει.

— Αἱ λοιπὸν! Κολλέττα μου, μοι λέγει ὁ στρατηγός, ἐλπίζω ὅτι δὲν λησμονεῖς σήμερον τὸ δεῖπνον τῆς ἐσπέρας.

— Ὡ πάτερ μου! εἶπον μὲ τόνον ἐλέγχου, ὅστις μ' ἐβοήθησε νὰ κρύψω ἀκούσιόν τι μείδιαμα.

— Καλά... πλὴν εἰπέ μοι, μικροῦλά μου, πρέπει τώρα νὰ ἔλθῃς εἰς βοήθειάν μου... Θὰ ζητήσω ἀπὸ σὲ μίαν συμβουλήν.

— Ἀπὸ ἐμέ;

— Ἀπὸ ἐσέ... ναί... Φίλος μου τις ὅστις ἔχει μίαν θυγατέρα θελκτικωτάτην, γλυκεῖαν, ἀγαθὴν, ἀφωσιμένην... θέλει νὰ τῇ χαρίσῃ δῶρόν τι, ἀλλὰ δὲν ἠξέυρει τί νὰ ἐκλέξῃ... Ἡ κόρη του ἔχει σχεδὸν τὴν αὐτὴν ἡν καὶ σὺ ἡλικίαν... Οὐφ! ἀνεφώνησεν ἐξαίφνης καὶ ἀποτόμως ὁ στρατηγός, εἰς τὸν διάβολον αἱ περιφράσεις, τὰ αἰνίγματα καὶ αἱ ῥητορείαι... Εἰπέ μοι, Κολλέττα, τί θέλεις νὰ σοὶ χαρίσω διὰ τὰ Χριστούγεννα;

— Ἴδου, ἀπεκρίθη τότε περιχαρὴς διὰ τὴν καθάραν ταύτην ἐρώτησιν ἥτις μοι ἀπευθύνετο κατ' ἔτος, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκαμνα τὸν λογαριασμόν μου.

— Εἰπέ, εἴμαι εἰς τὴν καλὴν μου ὥραν...

— Οὕτω πάντοτε συνειθίζεις νὰ ἦσαι πρὸς ἐμέ... ἀλλὰ...

— Τί λοιπόν;

— Θὰ σὰς ζητήσω πολλὰ σήμερον...

— Ζήτησε.

— Πλὴν δὲν τολμῶ...

— Σὺ δὲν τολμᾷς; εἶπεν ὁ πατήρ μου σκυθρωπάσας. Ἠξέυρεις πολὺ καλὰ, μικρά μου, ὅτι τίποτε δὲν ἀρνούμαι εἰς σέ...

— Τότε, πάτερ μου, εἶπον ἐγὼ, δότε μοι τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας, τὸν στρατιωτικὸν σας λόγον, ὅτι δὲν θὰ μοι ἀρνηθῇτε.

— Διάβολε!

— Καὶ πῶς, διστάζετε; τότε λοιπὸν δὲν θέλω τίποτε!

— Ἀς ἦναι λοιπὸν, σοὶ δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου νὰ συγκατανεύσω εἰς ὅ,τι ἂν μοι ζητήσῃς.

— Σὰς εὐχαριστῶ!

Ἐγεθείσα τότε δι' ἐνὸς πηδήματος, ἔτρεξα νὰ περισφίγξω αὐτὸν διὰ τῶν βραχιόνων μου καὶ ἀπέθεσα ἐπὶ τῶν παρειῶν του ἐν καλὸν καὶ μελωδικὸν φίλημα.

— Πάτερ, εἶπον, τὸ ἐσπέρας τοῦτο, πάντε λεπτὰ πρὸ τοῦ δεῖπνου θὰ σὰς ἐνθυμήσω τὸν λόγον σας.

— Ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχω καιρὸν ν' ἀγοράσω τὸ δῶρόν σου...

— Ὡ! αὐτὸ δὲν ἀγοράζεται, ἀπήντησα πρὸς αὐτόν. Πλὴν, σταθῇτε, λυποῦμαι νὰ βλέπω τὴν ἀνυπομονησίαν σας... Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλω εἶναι δύο φιλήματα...

— Καλὸν κατευόδιον! ἐφώνησεν ὁ στρατηγός· τὸ πιστεύω ὅτι τοῦτο δὲν πωλεῖται, ἀλλὰ δὲν εἶναι δῶρον τῶν Χριστουγέννων τοῦτο, μικροῦλά μου!...

— Στρατιωτικὸς λόγος! εἶπον ἐγὼ σοβαρῶς καὶ ἀπειλῶν αὐτὸν διὰ τοῦ δακτύλου.

— Καλά, εἴμεθα σύμφωνοι...

Τὸν ἤκουσα δὲ τότε ψιθυρίζοντα ὑπὸ τὸν μύστακά του: Δὲν τῇ ὑπεσχέθη ὅμως ὅτι δὲν θὰ τῇ χαρίσω καὶ τίποτε ἄλλο!

Ἀφοῦ ἐσήμερον μεσονύκτιον, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρός μου...

— Ὅρισατε στρατηγέ, εἶπον αὐτῷ, τὸ τραπέζι εἶναι ἐτοιμον!

— Μίαν στιγμὴν, εἶπεν ὁ ἐξαίρετος ἄνθρωπος ἀποθέτων τὴν ἐφημερίδα του, δός μοι τοῦλάχιστον τὴν ἄδειαν νὰ σοὶ χαρίσω τὸ Χριστουγεννιάτικόν μου δῶρον.

Ἀνοίξας τότε ἐν συρτάρι τοῦ γραφείου του, ἐξήγαγεν ἀπ' αὐτοῦ λαμπρότατον βραχιόλιον μὲ μαργαρίτας ἐπισκεκολλημένον, ὃ μοι ἐφόρεσε μειδιών εἰς τὸν βραχίονα.

— Καὶ τώρα, προσέθηκε, σοὶ δρῶλω προσέτι καὶ δύο φιλήματα...

— Μίαν στιγμὴν, εἶπον τότε καὶ ἐγὼ ὀπισθοδρομήσας· δὲν εἶπον ποσῶς, ζητήσασα αὐτὰ

ἀπὸ ὑμᾶς, ὅτι τὰ φιλήματα ταῦτα ἦσαν προωρισμένα δι' ἐμέ. . .

Καὶ μὴ δοῦσα αὐτῷ καιρὸν νὰ σταθμίσῃ τὴν ἀπάντησίν μου, τὸν ἔλαβον ἀπὸ τοῦ βραχίονος, καὶ οὕτως ἔσυρα αὐτὸν πρὸς τὴν αἴθουσαν.

Μόλις εἶχε διαβῇ τὴν θύραν ὅτε ἀξιολάτρευτον τι τετραετὲς κοράσιον καὶ ἐξαέτης ὠραίος παῖς ἀναρρίχόμενα εἰς τὰ γόνατά του ἔκραζον·

— Καλησπέρα παπούλη!

Ὁ πατήρ μου ἐστάθη πάραυτα, μὲ προσέβλεψε, καὶ νοήσας τὸ πρᾶγμα συνοφρυώθη ὀλίγον· ἀλλὰ τὸ βλέμμα του ἐρρίφθη καὶ ἄκοντος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν παιδίων, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐθαστάζετο ἀπὸ ἐνὸς τῶν σκελῶν του, καὶ ἐφαίνοντο ἐντροπόμενα διότι ὁ χαιρετισμὸς τῶν ἐγένετο δεκτὸς μετὰ τσαύτης ψυχρότητος. Δύω τότε δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ κύψας πρὸς τὰ δύο παιδιά, ἐθώπευσεν αὐτὰ ἀκορέστως.

Ἡ στιγμὴ ἦν κατάλληλος· τρέχω τότε πρὸς τὴν θύραν, τὴν ἀνοίγω, καὶ ἐπανέρχομαι πρὸς τὸν πατέρα μου κρατοῦσα ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὴν νύμφην μου.

Ἡ θέσις μου, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, δὲν ἦτο εὐχάριστος, σὰς τὸ βεβαιῶ. Καθότι, μόλις παρουσιάσθῃ ὁ Ὀκτάβιος καὶ ἡ Μάρθα, ἡ ὄψις τοῦ πατρός μου εἶχε λάβει ἔκφρασιν ἡμιστὰ ἐνθαρρυντικὴν· ἀλλὰ, τὸ κάτω κάτω, ἐγὼ ἤμην ἐντὸς τοῦ δικαίου μου· ἤμην δανειστής ἐρχόμενος ν' ἀπαιτήσω τὴν ἐξόφλησιν ἐνὸς χρέους.

— Στρατηγέ, εἶπον, ἔχω τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας· μοὶ ὑπεσχέθητε δύο φιλήματα, καὶ ἐρχομαι νὰ τὰ ζητήσω. . . Πρέπει νὰ πληρώσητε! . . .

Ὁ πατήρ μου ἐταλαντεύθη ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα, εἶτα μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ φυσιογνωμία του μετεβλήθη, καὶ ἀνοίγων αἴφνης τὴν ἀγκάλην του πρὸς τὸν Ὀκτάβιον,

— Ἐλθέ! ἀνεφώνησε.

— Συγχώρησέ μοι! πάτερ, ἐψιθύρισεν ὁ ἀδελφός μου.

— Νὰ σὲ συγχωρήσω, εἶπεν ὁ στρατηγός· στάσου, νὰ ἰδῇς. . .

Καὶ παραμερίζων ὀλίγον τὸν υἱόν του, ὁ πατήρ μου ἔκαμε βήματά τινα πρὸς τὴν Μάρθαν.

— Καὶ λοιπόν! παιδί μου, εἶπε μετὰ φιλόφρονος προπετείας, μήπως σὲ φοβίζουσιν οἱ γηραιοὶ μου μύστικες καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐρχεσαι νὰ μὲ ἀσπασθῇς καὶ σύ;

Ἡ νέα γυνὴ ἐρρίφθη τότε κλαίονσα εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὅλοι ἐκλαίον, ἄλλος πολὺ καὶ ἄλλος ὀλίγον.

— Μὰ τὴν πίστιν μου! ἀνέκραξε διὰ μιᾶς ὁ πατήρ μου, λαμβάνων τὸν βραχίονα τῆς γυναικὸς τοῦ Ὀκταβίου, ὑπάγωμεν νὰ δειπνήσωμεν. πνίγομαι!

Σὰς ὀρκίζομαι, τέκνα μου, ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξε πλέον χαρμόσυνον δειπνον τῶν Χριστουγέννων.

Ἐκ τοῦ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σπουδαιότητος λόγου τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη, τοῦ δημοσιευθέντος ἐν τῇ Ἡμέρᾳ, ἀποσπώμεν τὰ ἀκόλουθα περὶ τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς ἐυρωπαϊκῆς μουσικῆς, περὶ ὧν εἶνε δύσκολον νὰ εἴπῃ τις σαφέστερον ἅμα καὶ περιεκτικώτερον. Τὰ δὲ ἄλλα, ὡς σχετικῶς διεξοδικώτερα, ἅμα δὲ καὶ εἰδικώτερα καὶ λεπτομερέστερα, παραλείπομεν, μὴ δυνάμενοι νὰ συμπεριλάβωμεν εἰς τὰ στενὰ ὅρια τῆς Ἑστίας. Ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτῶν, ὅτι πρῶτον ἦδη ἐξηγεῖται σαφῶς ἅμα καὶ εὐμεθέδως ἡ θεμελιώδης διαφορά, ἥτις διαχωρίζει τὴν ἐυρωπαϊκὴν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἣν δεξιότατα ὁ συγγραφεὺς ἀνέστυρεν ἐκ τοῦ σκότους τῆς κοινῆς περὶ αὐτὴν περιφρονήσεως καὶ ἀδιαφορίας. Ἡ ὑπεροχὴ καὶ ὁ ἀσύγκριτος πλοῦτος τῶν ἀγνώστων καὶ παρημελημένων αὐτῆς πόρων κατέστη διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἀναντίρρητος, καὶ δὲν ὑπολείπεται ἄλλο εἰμὴ ἡ διὰ χειρὶν καλλιτεχνικῶν ἐκμετάλλευσαι αὐτῶν, καὶ ἡ διὰ τῆς ἀρμονίας περιβολὴ τοῦ κατὰ τὴν μουσικὴν ταύτην μέλους· τῆς δὲ ἀρμονίας θεωρεῖ τὴν μουσικὴν ταύτην ὁ συγγραφεὺς ὅχι ἀνεπίδεκτον.

Σ. τ. Δ.

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Γνωρίζετε ἐκ τῆς φυσικῆς, ὅτι ἐκάστη σχεδὸν σύγκρουσις ἢ καὶ ἀπλὴ μετακίνησις σώματος θέτει εἰς παλμὸν ἢ δόνησιν τὸ περιέχον, δι' οὗ καὶ μεταδίδεται εἰς τὴν ἀκοὴν τὸ αἶσθημα τοῦ ἤχου. Ὁ ἤχος ποικίλλει ἀπειροτρόπως, προσπίπτων ἄλλοτε μὲν εὐαρέστως ἄλλοτε δὲ δυσαρέστως εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' οὔτε τὸ ἐξ ἀντικειμένου ποῖον ἢ ποσὸν τοῦ ἤχου, οὔτε τὸ ἐξ ὑποκειμένου εὐαρέστον ἢ δυσάρεστον αἶσθημα τῆς ἀνθρωπίνης ἀκοῆς, ὡς τοιαῦτα, εἶνε ἱκανὰ νὰ ἀποτελέσωσιν στοιχεῖον μουσικόν, καὶ ἐὰν ἐπ' ἀπειρον καὶ ἀπειροποικίλως ἐπαναληφθῶσι. Τί δὲ εἶνε ἀνάγκη νὰ συμβῇ, ὅπως παραχθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο; Ἐκαστος ἤχος εἶνε προῖον ὀρισμένου ἀριθμοῦ δονήσεων, καὶ ὅσῳ μὲν ὀλιγώτερος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν δονήσεων τούτων, τόσο καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν παραγόμενος ἤχος εἶνε θαρύτερος, ὅσῳ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν δονήσεων εἶνε μεγαλύτερος, τόσο καὶ ὁ ἤχος εἶνε δξύτερος. Διὰ τὸν κόσμον ἢ τὸν Θεὸν πιθανώτατον εἶνε, ὅπως διέσχυρίζοντο πολλοὶ φιλόσοφοι, ὅτι ἡ ἀένχος καὶ ἀπειροποικίλος κίνησις τῆς ὕλης, ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου μορίου τοῦ κοινιορτοῦ μέχρι τοῦ μεγίστου τῶν οὐρανίων σωμάτων, παράγει μουσικὴν ἀρμονίαν ὁσπεσίαν· ἀλλὰ τὸν πεπερασμένον ὅμως ἄνθρωπον διαφεύγει ἐντελὼς ἡ ἀρμονία αὕτη· καὶ δι' αὐτὸν, ὅπως λάβῃ ὑπόστασιν τὸ μουσικὸν στοιχεῖον, εἶνε ἀνάγκη νὰ συνδυασθῶσι δύο πράγματα, ὀρισμένον μέτρον χρόνου καὶ ὀρισμένους ἀριθμὸς δονήσεων, ἢ, ὅπερ ταῦτόν, νὰ περικλεισθῶσιν ἐντὸς ὀρισμένου χρόνου δύο ἢ πλειότεροι ἤχοι, ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους λόγον ὀρισμένου δξύτητος καὶ βαρύτητος, ἢ, ὅπερ ὁμοίως ταῦτόν, λόγον ὀρισμένου ἀριθμοῦ δονήσεων. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, οἱ παράγοντες τοὺς μουσικοὺς τόνους, φύσει μὲν

τῶν κροκοδείλων, διότι δὴλα δὴ οἱ κροκοδείλοι δὲν ζῶσιν εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα, ἐξηκριβώθη ὅμως ἡ φωνεῖα ἄλλων ζῶων βιούντων περὶ τὰς ἡμετέρας κατοικίας, τῶν σαυρῶν λ. χ., αἵτινες τὸ μὲν θέρος τρέχουσιν εἰς τὸν ἥλιον, τὸν δὲ χειμῶνα τὸν διέρχονται ἐντὸς ὀπῶν, τὰς ὁποίας σκάπτουσιν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐκεῖ ἀποναρκοῦνται καὶ δὲν ἐξέρχονται ἐκείθεν εἰμὴ τὴν ἀνοιξιν, ἵνα πολλαπλασιάσωσι τὸ γένος τῶν.

Ἐπιτελεῖ τὸ τέλος.

ERNEST MENAULT.

Τὸ κατωτέρω διήγημα τῶν Χριστουγέννων μετεφράσθη ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. Ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ ὀνομάζονται διηγήματα ἢ παραμῦθια τῶν Χριστουγέννων, ἐκεῖνα τὰ διηγήματα ἢ παραμῦθια, τὰ ὁποῖα τὸν χειμῶνα καὶ μάλιστα κατὰ τὰς μακρὰς ἐσπέρας τῶν Χριστουγέννων διηγείται ὁ πάππος ἢ ἡ μάμμη ἢ ἄλλο τι πρεσβύτερον τῆς οἰκογενείας μέλος παρὰ τὴν ἐστίναν εἰς τὰ περίεξ καθήμενα ἐγγόνια. Τὸ σέβας τὸ ὀφειλόμενον πρὸς τὸ γῆρας τὸ πατριαρχικόν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ παιδιά, τὸ αἶσθημα τὸ οἰκογενειακόν καὶ τὸ θρησκευτικόν, ἀποτελοῦσι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῶν παραμυθίων τούτων, ἅτινα ἐν τῇ καθολικῇ Γαλλίᾳ τὸ πρῶτον καὶ μάλιστα ἐν ταῖς γαλλικαῖς ἐπαρχίαις Προβηγκίᾳ καὶ Βρεταννίᾳ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας κρατήσαντα, μετηνέχθησαν ἔπειτα εἰς τὴν διαμετρουμένην Ἀγγλίαν παρηλλαγμένα ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ τύπου διὰ τὴν διαφοράν τοῦ τε θρησκευματος καὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτικῶς. Ἐχουσι λοιπόν τὰ νῦν πολλὴν σπουδαιότητα τὰ παραμῦθια ταῦτα ἐν Ἀγγλίᾳ, εἰς τῆς ὁποίας τὰ ἔθιμα βαθεῖς, οὕτως εἰπεῖν, εἰσεχώρησαν. Εἶνε δὲ ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν ἄλλοτε ἄλλῃ, περιστρεφόμενη περίπου περὶ τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα πράγματα, περὶ ἃ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν παραμῦθια, ἂν καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς τῶν Χριστουγέννων τὰ διηγήματα ἦσαν καθαρῶς θρησκευτικὰ καὶ διηγήσεις. Τὰ διηγήματα ταῦτα, τὰ ἅπλως παρὰ τὴν ἐστίναν ἐν ἀφελείᾳ οἰκογενειακῇ ὁμηγύρει ἐπαναλαμβάνόμενα, ἡδυνήθησαν καὶ εἰς σπουδαιότερον κύκλον νὰ εἰσχωρήσωνται καὶ διὰ γραμματολογικὸν εἶδος ἰδιαίτερον νὰ ποτελέσωσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ πρότερον μὲν, μάλιστα δὲ ἀπ' οὗτο ὁ πολὺς τῆς Ἀγγλίας μυθιστοριογράφος, ὁ Κάρολος Δίκινς, συνέγραψε τοιαῦτα τῶν Χριστουγέννων παραμῦθια πολὺ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἀντηχήσαντα, ἅτινα, ἂν καὶ ἔχουσι χαρακτὴρα ἀποκλειστικῶς ἀγγλικόν, εἰς πλείστας ὁμογενεῖας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μετεφράσθησαν. Παρ' ἡμῖν τὰ παραμῦθια μᾶς οὐδέποτε ὀνομάζονται τῶν Χριστουγέννων διὰ λόγους πολλοὺς, εἰς τε τὸ κλίμα τὸ ἡμέτερον καὶ τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν χαρακτὴρα ἀναφερομένους, ἰδίως δὲ διότι ἡ τῶν Χριστουγέννων ἐορτὴ δὲν κατέχει ἐν τῇ ἑλληνικῇ οἰκογενείᾳ ἣν ἐν τῇ κατὰ Δύσιν οἰκογενείᾳ θέσιν. Παρὰ τοῖς ἄλλοις δὴλα δὴ Εὐρωπαίοις τὰ Χριστουγεννα θεωροῦνται ὡς ἡ κυριωτάτη καὶ κατ' ἐξοχὴν οἰκογενειακὴ ἐορτή. Τότε, ἐν ᾧ χιὼν παγεῖα κατακαλύπτει ὡς διὰ λευκῆς σινδόνης τὰ ἔξω πάντα καὶ τρέμει ὑπὸ τοῦ ψύχους ὁ διαβάτης, μολύβδινος δὲ οὐρανὸς πιέζει τὰ στήθη, συναθροίζεται ἡ οἰκογενεῖα παρὰ τὴν ἐστίναν, παρακάθηται εἰς μακρὸν συμπόσιον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου διακρίνονται αἱ καναὶ τοῦ plum-pudding φλόγες, στολίζεται τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων διὰ λαμπάδων καὶ χρυσομένων ξηρῶν ὀπωρικῶν, καὶ χαρὰ καὶ γαρὺν τὰ ξανθὰ παιδιά ἀνυπομόνως περιμένονσι τῶν Χριστουγέννων τὰ δῶρα. Ἀλλ' ἄλλως ἔχουσι ταῦτα παρ' ἡμῖν· δι' ἡμᾶς κυριωτάτη ἐορτὴ εἶνε ἡ τοῦ Σωτῆρος Ἀνάστασις. Ὑπὸ τὸν λαμπρὸν τῆς Ἀνατολῆς οὐρανόν, τὴν Λαμπρὰν φυσικῶς πρέπει νὰ ἐορτάσῃ ὁ ἄνθρωπος· εὐθυμώτεροι εἶνε αἱ ἐορταὶ μᾶς, ἂν δὲ ὀλιγώτεροι εἶνε οἱ κατὰ τὸ φαινόμενον οἰκογενειακοὶ θεσμοὶ παρ' ἡμῖν, καὶ τὸ κλίμα καὶ ὁ οὐρανὸς μᾶς. Κατὰ κλισίαν δὲ παράδοσιν τὴν πρώτην τοῦ ἔτους δίδομεν τὰ δῶρα, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦτο δὲν εἶνε καὶ φυσικώτερον καὶ λογικώτερον. Πλὴν ἄλλ' ὅμως ἔχομεν καὶ ἡμεῖς παραμῦθια, παραμῦθια ἀλλίστα καὶ διασώζοντα πολλὰς παραδόσεις ἐκ τῆς καλῆς ἐκείνης μυθολογίας τῶν ποιητικωτάτων καὶ εὐφρανταστοτάτων προγόνων μᾶς. Δὲν διαφείνεται ἐν αὐτοῖς οὔτε τῆς ἄρκτου ἡ ὀμίχλη οὔτε τοῦ δυ-

κοῦ μεσαιῶνος αἰ· παραδόσεις· ἄλλος εἶνε ὁ χαρακτὴρ τῶν. Ἀλλὰ τίς δὲν ἠξεύρει τὰ παραμῦθιά μᾶς; τίς παρὰ γραίας μάμμη δὲν ἤκουσεν αὐτὰ καὶ εἰς τίνος τὴν ψυχὴν δὲν ἀναπολοῦσι γλυκεῖας τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνμνήσεις; Δυστυχῶς Κάρολος Δίκινς δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν ἵνα καθαρῶς, ἵνα διασκεύασῃ, ἵνα καταστήσῃ εὐπρόσωπον τὴν τοῦ λαοῦ κληρονομίαν. Ἡσυχάζθησαν μὲν τινες παρ' ἡμῖν εἰς συλλογὴν τινῶν παραμυθίων, ἀλλὰ πρὸς ἄλλον σκοπὸν, καὶ ἀτάκτως μάλιστα καὶ ἀμεθέδως. Ἡθέλησαν νὰ διασώσωσι τὰς παραδόσεις, ὅπως τῶρα ὑπάρχουσι, μὲ τὴν γλώσσάν των, μὲ τὴν χοροῖάν των τὴν κατ' ἐπαρχίαν καὶ κατὰ πόλεις. Ἐργὸν τὰ μάλιστα ἐπαινετὸν καὶ ἱερὸν. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰναπλάσῃ διὰ τῶν παραμυθίων εἶδος γραμματολογικὸν νέον, οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ ἐπωφεληθῇ τὸν δημόδιον μυθολογικὸν πλοῦτον, μιμούμενος τὸν Δίκινς.

Σ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Τίνε τρόπῳ ἡ μάμμη Κολλέττα ἐχρησιμοποίησε δύο φιλήματα.

Πρὶν ἢ λήξῃ τὸ γέμμα τῶν Χριστουγέννων παρεκάλεσαν τὴν μάμμη Κολλέτταν νὰ διηγηθῇ κανένα μῦθον διὰ τὴν ἐορτήν.

Μία γιγαχί, εἰς ὁμοίαν ταύτης περιστάσιν, δὲν περιμένει ποτὲ νὰ τῇ κάμωσι πολλὰς παρακλήσεις.

— Ἀγαπητοί μου φίλοι, εἶπεν ἡ γραία κυρία μεσιδῶσα, ἰδοὺ ἐγὼ πρόθυμος εἰς τὰς προσταγὰς σας. Ἀλλὰ δὲν εἶναι παντάπασιν μῦθος, εἶναι μάλιστα ἱστορία ἀληθὴς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τώρα θὰ σὰς διηγηθῶ. Εἶναι ἀληθὴς ἱστορία, καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ σὰς ἀρέσῃ.

Ἡ μάμμη τότε διὰ χειρὸς λευκῆς ἔτι καὶ λεπτοφυοῦς διευθετήσασα τὸν χιονόλευκον κεφαλόδεσμόν της, ἔμεινε σκεπτομένη ἐπὶ τινὰ στιγμὴν, εἶτα δ' ἤρχισεν οὕτω πως τὴν διήγησίν της:

Εἶναι πολὺς καιρὸς, παραπολὺς μάλιστα. Ἡμῖν τότε εἰς τὴν ἀόριστον ἐκείνην ἡλικίαν καθ' ἣν δὲν εἶναι τις πλέον παιδίον, ἀλλ' οὔτε ἀκόμη τελεία κόρη. Διήνουν μόλις τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, καὶ ὅμως ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ δύο πᾶθ' ἡμεῖς εἶχον ἤδη κυριεύσει· πρῶτον, σφοδρὰ ἀγάπην πρὸς τὸν ἀδελφόν μου, ὃν ἀπεκάλουν μεγάλον μου ἀδελφόν, διότι ἦτο κατὰ δώδεκα ἔτη μεγαλότερος ἐμοῦ· δεύτερον δὲ, ὑπέρμετρος ἀδυναμία διὰ τὰς κούκλας μου.

Ἡμέραν τινὰ βροχεράν καὶ σκοτεινὴν, ἡμεῖς ἄρχομεν ὑπ' ὅλας τὰς ἐπὶ ὄψεσι, ἐνῷ ἔμενον ἐν τῇ αἰθούσῃ ἀσχολουμένη εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν παιγνιδίων μου, ἤκουσα νὰ ὀμιλῶσι δυνατὰ ἐντὸς τοῦ δωματίου τοῦ πατρός μου.

Δὲν ἦτον ἀμφιβολία καμμίαν, ὅτι ἐφίλονεῖ-κουν. Αὐτομάτως πως ἠκροάσθην, καὶ ἀνεγνώρισα τὴν φωνὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου.

— Πάτερ μου, ἔλεγεν ὁ Ὀκτάβιος δι' ἐντόνου πλὴν συγκεκινημένης φωνῆς, σὰς ὀρκίζομαι εἰς τὴν τιμὴν μου, ὅτι θέλω νυμφευθῇ τὴν δεσποινίδα Δουτέρτρου, διότι εἶναι ἀξία νὰ φέρῃ τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ἰδικόν σας, καὶ διότι ἀγαπᾷ αὐτήν.

— Καὶ ἐγὼ, ἀπήντησεν ὁ πατήρ μου, σὲ λέγω εἰς τὴν τιμὴν μου ὅτι δὲν θὰ νυμφευθῇς—τῇ συγκαταθέσει μου τοῦλάχιστον—κόρην ἄνευ προικῶς, ἢ ὅποια ἀγνοῶ καὶ ἐγὼ πόθεν κατὰ-γεται.

— Ἔστω, πάτερ μου· ἀλλὰ σὰς εἰδοποιῶ ὅτι σήμερον ἀκριβῶς, μὲ καρδίαν ἀλγοῦσαν καὶ τεθλιμμένην, θὰ ἐγκαταλίπω τὴν πατρικὴν οἰκίαν... Μάρτυς μου ὁ Θεὸς ὅτι ἤθελον ν' ἀποφύγω τὸ ἔσχατον τοῦτο μέσον... ἀλλ' ἀγαπῶ τὴν Μάρθαν, καὶ αὐτὴ μὲ ἀγαπᾷ... Εἶμαι εἰκοσιεξ ἔτων ἤδη... θὰ κάμω λοιπὸν χρῆσιν τοῦ παρὰ τοῦ νόμου χορηγουμένου μοι δικαιώματος...

— Θὰ τολμήσῃς νὰ τὸ κάμῃς, σὺ ὁ υἱός μου! ἀνέκραξεν ὀργίλως ὁ πατήρ μου.

— Ναί, ἀπήντησε θαρράλως ὁ ἀδελφός μου. Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ἰσχυρὸν βηματισμὸν ἐν τῷ δωματίῳ.

— Κάμε, κύριε, ὅπως ἀγαπᾷς, εἶπεν ὁ πατήρ μου μετὰ τινὰς στιγμὰς διὰ φωνῆς σχεδὸν ἡσύχου, ἀλλ' ἐνθυμήσου καλῶς τοῦτο· ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδω ποτὲ πλέον οὔτε σὲ, οὔτε ἐκείνην τὴν ὁποίαν διὰ τῆς βίας θέλεις νὰ εἰσαγάγῃς ἐντὸς τῆς οἰκογενείας μου.

— Ἐλπίζω, εἶπεν ὁ ἀδελφός μου, ὅτι ὁ χρόνος θὰ σὰς ἀναγκάσῃ νὰ μεταβάλλῃς τὴν ἀπόφασίν σου.

— Οὐδέποτε, . . . ὕπαγε εἰς τὸ καλόν!

Διαβαίνων ὁ Ὀκτάβιος ἀπὸ τῆς αἰθούσης ἐν ἧ ἐγὼ εὐρισκόμην, ἦτο κάτωχρος. Μὲ ἐπλησίασε, μὲ ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ—Ἰγρίαινε, ἀγαπητὴ μου μικρὰ ἀδελφὴ, μοι εἶπε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν θὰ μὲ ἴδῃς πλέον. . .

— Καὶ διατί; ἀφοῦ ἐγὼ δὲν ἐμάλωσα μαζὶ σου. . .

— Αἱ! εἶπε, παρατηρῶν με ἀσκαρδαμυκτεῖ, σὺ ἤκουσες. . . Εἶτα, ἀναλογιζόμενος ἀναμφιβόλως τὴν ἡλικίαν μου. . .

— Δὲν δύναμαι ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν ἐρώτησίν σου, μικροῦλά μου. . . Εἶναι πράγματα τὰ ὅποια θὰ ἐννοήσῃς βραδύτερον, ὅταν γίνῃς μεγαλύτερη. . . Πρὸς τὸ παρὸν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθῃς εἶναι τοῦτο, ὅτι εἶτε ἐκ τοῦ πλησίον, εἶτε μακρόθεν, θὰ σὲ ὑπεραγαπῶ πάντοτε. . .

— Κ' ἐγὼ ἐπίσης, ἐφώνησα κλαίουσα. . . Μ' ἔσφιγγε τότε μίαν ἔτι φορὰν ἐπὶ τοῦ στήθους του, καὶ ἀπεμακρύνθη δρομαίως.

Μετὰ δύο μῆνας ὁ Ὀκτάβιος ἦτο νυμφευμένος.

Ἡ πληγὴ ὑπῆρξε ὀδυνηρὰ διὰ τὸν πατέρα μου, ἀρχαῖον στρατηγόν, χαρακτῆρος ἀκεραίου, ἄνθρωπον τέλος συνειθισμένον εἰς πλήρη ὑπακοήν.

Ἐκτοτε δὲν ἠθέλησε νὰ χωρισθῇ ἀπ' ἐμοῦ· μοι ἔδωκε παιδαγωγόν, καὶ ὁ τραχὺς οὗτος ἄνθρωπος, ὅστις ἠνάγκαζε τὰ πάντα νὰ ἐνδίδωσιν εἰς ἐν βλέμμα του, συγκεντρώνων ἐπ' ἐμὲ ἅπαν τὴν στοργὴν του, κατέστη κατὰ γράμμα δοῦλος τῶν ἰδιοτροπιῶν μιᾶς δεκατετραετοῦς τρελλοκόρης.

Καθ' ὅσον δ' ἐμεγάλωνα ἐγὼ, ἄλλο τόσον ἤ-ξανεν, ἀντὶ νὰ ἐλαττοῦται, καὶ ἡ ἀνεξάντλητος προθυμία του εἰς τὸ νὰ μ' εὐχαριστῇ.

Αἱ ἐλάχισται ἐπιθυμίαι μου προσμαντεύοντο παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλάκις, ἐξερχομένη μαζὶ του δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφέρω γνώμην περὶ τινος κοσμήματος ἢ οἰουδήποτε ἀντικειμένου πρὸς καλῶπισμὸν, διότι ἤμην βεβαία, ὅτι ἐὰν τὸ εὐρίσκον ὠραῖον, ὁ πατήρ μου θὰ μοι τὸ προσέφερε τῇ ἐπαύριον.

Περὶ ἐνὸς μόνου πράγματος ἐφάνη πάντοτε ἀμετάπειστος, καὶ τοῦτο ἦτον ὅτε τῷ ἔλεγον ὅτι ἤθελον νὰ ἐπανίδω τὸν ἀδελφόν μου. . .

Πολλάκις εἶχον ἀποπειραθῇ νὰ ἐπιφέρω συμπιλίωσιν, ποιῶσα χρῆσιν τῆς ἐπιρροῆς μου, ἀλλ' ἅμα τῶν πρώτων λέξεων ἐκφερομένων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὁ πατήρ μου μοι ἐπέβαλε σιωπὴν διὰ τρόπον τοιούτου, ὥστε ἐγὼ, γινώσκουσα κάλλιστα τὸν χαρακτῆρά του, ὥφειλον πάραυτα νὰ σιωπήσω.

Καὶ ἐσιώπων μὲν, ἀλλὰ δὲν ἀνεγνώριζον τὴν ἡττάν μου. Αἱ ἀλληλοδιάδοχοι αὐταὶ ἀποτυχίαι δὲν μὲ εἶχον παντάπασιν ἀποθαρρύνει. . .

Ἐν ὀλίγαις λέξεσιν ἤμην ἡ κόρη ἐνὸς στρατηγοῦ, ἐγίνωσκον δὲ καὶ ἐγὼ καλῶς τὴν ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, ὅπως πεισθῶ ὅτι διὰ τῆς χρονοτριβῆς ἐπιτυγχάνεται ἡ νίκη. . .

Ἐνόησα ὅτι ἡ κατὰ τῆς φιλαυτίας τοῦ πατρός μου πληγὴ ἦτο ἀκόμη πολὺ νωπὴ, ὅπως ἐλπίσω τὴν ἄμεσον αὐτῆς θεραπείαν· ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ἐνεδρεύω, περιμένουσα τὰ λοιπὰ ἀπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς τύχης. . .

Εἶχον παρέλθει σχεδὸν ἕξ ἔτη ἀφ' οὗτο ὁ πατήρ μου ἔζη μόνος μετ' ἐμοῦ, ὅτε κατὰ τὸν νοέμβριον μῆνα εἶχον προσηκνῆθαι νὰ γευματίσωμεν παρὰ τῷ νομάρχῃ.

Ἡ συνομιλία περιεστράφη μετὰ ξύλων καὶ ἐπὶ δυστυχίματός τινος συμβάντος τῇ προτε-ραία ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ, ὃ δὲ νομάρχης ἀνέφερε μετὰ πλείστων ἐπαίνων καὶ νέον τινὰ μνη-νικὸν, ὅστις ἰδίως εἶχε διακριθῇ κατὰ τὴν περίπτωσιν ἐκείνην.

— Πῶς ὀνομάζεται; ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου.

Τότε παρετηρήθη εἰς ἅπαντας τοὺς περὶ τὴν τράπεζαν παρκαθημένους κίνησιν τις ὑποδεικνύουσα προφανῆ ἀμνηχανίαν.

— Ἄν θέλῃς τὴν ἀλήθειαν, στρατηγέ, εἶπε μετὰ τινὰ στιγμιαίαν σιωπὴν ὁ νομάρχης, ὁ μνη-χνικὸς οὗτος εἶναι ὁ υἱός σου. . .

εἶνε πρότεροι, ὅχι ὅμως καὶ θέσει, διότι πρότερον ὤρισαν οἱ ἄνθρωποι διὰ τοῦ κριτηρίου τῆς ἀκοῆς ἐπὶ τῆς τεταμένης χορδῆς (ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ λέξις τόνορ), ἢ ὅπως δῆποτε ἄλλως τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ μουσικὸν αἶσθημα τόνους, καὶ ἔπειτα ἀνεκάλυψαν οἱ φυσικοὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν δονήσεων, αἵτινες παράγουσι τοὺς τόνους τούτους. Εἶνε δὲ οἱ κύριοι μουσικοὶ οὗτοι τόνοι ἐπτὰ, ὅχι διότι ἡ δυνατὴ μουσικὴ δξύτης καὶ θαρύτης περιχλείεται ἐντὸς τῶν ἐπτὰ τούτων τόνων, ἀλλὰ διότι, ὅσον καὶ ἂν προχωρήσῃ τις εἴτε πρὸς τὸ δξύτερον εἴτε πρὸς τὸ θαρύτερον, δὲν εἶνε δυνατὸν εἰμὴ νὰ ἐπαναληφθῶσιν αἱ αὐταὶ σχέσεις τῆς θαρύτης καὶ δξύτης, κατὰ διαφόρους μόνον οὕτως εἰπεῖν διαστάσεις. Οἱ ἐπτὰ οὗτοι τόνοι, ἐὰν προσλάβωμεν καὶ ὀγδοον, ὅστις εἶνε ἡ ἀρχὴ ἑτέρων ἐπτὰ ὁμολόγων τόνων, διότι προσαπαιτεῖται καὶ οὗτος, ὅπως, ἐπαναπαυμένου ἐπ' αὐτοῦ τοῦ αἰσθηματος τῆς ἀκοῆς, συναποτελεσθῇ ὅλον τι ἄρτιον, οἱ ἐπτὰ λέγω οὗτοι τόνοι, μετὰ τοῦ «προσλαμβανομένου» ὀγδοῦ, συναποτελοῦσι τὴν διὰ πασῶν, ἢ τὴν κλίμακα, (ὁκτάδα, octave, gamme, κλπ.), ἥτις εἶνε οὕτως εἰπεῖν τὸ ἀλφάβητον τῆς μουσικῆς. Ὀνομάζονται δὲ οἱ ἐπτὰ οὗτοι τόνοι τῆς εὐρωπαϊκῆς κλίμακος διὰ τῶν ἐξῆς ἐπτὰ συλλαβῶν ut, re, mi, fa, sol, la, si, ἢ, κατὰ τοὺς Γερμανοὺς, διὰ τῶν ἐξῆς στοιχείων c, d, e, f, g, a, h. Ἀλλὰ μετὰ τῶν κυρίων τούτων τόνων παρεμβάλλονται καὶ πέντε ἄλλοι δευτερεύοντες, οἵτινες ὀνομάζονται «διέσεις» ἢ «ὑφέσεις.» Αἱ δύο αὐταὶ λέξεις, διέσεις καὶ ὑφέσεις, ἐκφράζουσιν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόνον, ὅστις, καθ' ὅσον μὲν νοεῖται ὡς σχετιζόμενος πρὸς τὸν θαρύτερον τόνον, λέγεται διέσις, καθ' ὅσον δὲ πρὸς τὸν δξύτερον, ὑφέσις· οἷον ὁ μετὰ τῷ re καὶ mi τόνος ὡς πρὸς μὲν τὸ re εἶνε διέσις, ὡς πρὸς δὲ τὸ fa εἶνε ὑφέσις. Ἐὰν διέσεις καὶ ὑφέσεις ἐπιλω-χῶμεν μετὰ τῶν ἀνεξαιρέτως τῶν τόνων, οἱ δευτερεύοντες οὗτοι τόνοι ἤθελαν εἶναι ἄλλοι ἐπτὰ· ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ τῷ mi καὶ fa, ὡς καὶ μετὰ τῷ si καὶ do, διὰ λόγους, οὓς ἤ-θελον εἶναι μακρόν νὰ ἐξηγήσωμεν ἐνταῦθα, δὲν ἐμφιλοχωροῦσι νέοι τόνοι, ὅσκις δὲ γείνηται χρεῖα διέσεως ἢ ὑφέσεως ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις χώραις τῆς διὰ πασῶν, χρησιμεύουσιν ὡς διέσεις ἢ ὑφέσεις οἱ γειτνιαζόντες κύριοι τόνοι, οἱ νέοι οὗτοι παρεμβλητοὶ τόνοι εἶνε ὅχι ἐπτὰ, ἀλλὰ πέντε· ἦτοι ὅλοι οἱ ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κλίμακος δυνατοὶ τόνοι κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν εἶνε δώδεκα.

Τώρα ποῖός τις εἶνε ὁ λόγος τῆς θαρύτης καὶ δξύτης τῶν δώδεκα τούτων τόνων τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς κλίμακος; Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην μᾶς παρέχει ἡ φυσικὴ ὁ λόγον ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀριθμοὶ τῶν

παλμῶν τῶν διαφόρων τόνων, τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν δξύτης. Ποῖοι δὲ εἶνε οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι; Ἡ φυσικὴ ὁμοίως μᾶς ἀπαντᾷ ὡς ἐξῆς· Ἐὰν λάβωμεν π. χ. ἐπὶ ἐνὸς κλειδοκυβάλου τὴν τετάρτην διὰ πασῶν, καὶ θεωρήσαντες αὐτὴν ὡς χρωματικὴν κλίμακα, ὑποβάλωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς πειραματικῆς φυσικῆς, ἔχομεν τοὺς ἐξῆς ἀριθμοὺς τῶν δονήσεων. Do=100,000 παλμῶν, do εἰς διέσιν=105,946, re=112,246, re εἰς διέσιν=118,924, mi=125,992 fa=133,484, fa εἰς διέσιν=141,421, sol=149,834, sol εἰς διέσιν=158,740, la=168,479, la εἰς διέσιν=178,180, si=188,775, do=200,000. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι παριστάνουσιν ἀκριβῶς τοὺς παλμούς, ὅσοι εἶνε ἀναγκαῖοι εἰς τὸ νὰ παραχθῶσιν οἱ 12 οὗτοι τόνοι τῆς εὐρωπαϊκῆς χρωματικῆς κλίμακος κατὰ τὰς ἀσφαλεῖς καὶ βεβαίας καὶ ἀναντιρρήτους πειραματικὰς παρατηρήσεις τῆς ἐπιστήμης. Τουτέστιν, ἐὰν περιστείλωμεν εἰς μικροτέρας ἀριθμητικὰς ἐκφράσεις τοὺς ἀριθμοὺς τούτους, ἔχομεν κατὰ προσέγγισιν διαφορὰν ἢ διάστημα τοῦ do—re=12, re—mi=13, mi—fa=7, fa—sol=16, sol—la=16, la—si=18, si—do=20. Ὁ δὲ λόγος τῶν διέσεων ἢ παρεμβλήτων τόνων πρὸς τοὺς κυρίους εἶνε τοιοῦτος, ὥστε, περιστελλομένων εἰς ἐλάχιστους ὅρους τῶν ἀριθμητικῶν ἐκφράσεων, ἔχομεν κατὰ προσέγγισιν τὸν ἀριθμητικὸν λόγον 1:2, ἢ, ὅπερ ταῦτόν, 1:2. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ μὲν κύριοι τόνοι θεωροῦνται ἄρτιοι καὶ ἀκέρατοι, αἱ δὲ διέσεις καὶ ὑφέσεις ὡς τὰ ἡμίση τῶν κυρίων τόνων. Ὡστε, καθ' οἷον δῆποτε τρόπον καὶ ἂν συνδυασθῶσιν οἱ τόνοι τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, οὐδεὶς ἄλλος ἀριθμητικὸς λόγος δύναται νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ μετὰ τῷ ἀκεραίῳ τόνῳ καὶ τῆς διέσεως ἢ ὑφέσεως αὐτοῦ, εἰμὴ ὁ προῖρηθῇς 1:2.

Τὰ προῖρηθέντα εἶνε ἡ θεμελιώδης βάσις, ἐφ' ἧς στηρίζεται ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς· ὅπως δὲ εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἀριθμητικὴ, μὴ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ μαθηματικοῦ ἀξιωματος $2+2=4$, οὕτω καὶ μουσικὴ παραβαίνουσα τοὺς θεμελιώδεις τούτους νόμους, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ Εὐρωπαῖοι ἀποδίδουσι κύρος ἀπόλυτον ὁποῖον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, εἶνε ἀδύνατος· ὅπως καὶ πᾶς ἄλλος τό-νος παρὰ τοὺς προῖρηθέντας δώδεκα οὔτε ὑπῆρξε ποτε, οὔτε ὑπάρχει, οὔτε εἶνε δυνατὸν κατ' αὐτοὺς νὰ ὑπάρξῃ ἄλλως, εἰμὴ ὅπως ὑπάρχει ἐν μὲν τῇ τέχνῃ τὸ νότον, ἐν δὲ τῇ φύσει τὸ τε-ρατώδες.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος οἱ Ἀθηναῖοι ἐθεώρουν ὡς ἄτιμον τὸν μὴ γηροκομοῦντα, ἢ μὴ τρέφοντα τοὺς γονεῖς αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΓΑΛΑΚΤΟΣ

Συνίξις καὶ τίσις· ἰδί· σελ. 123.

II

Χρησιμότης καὶ θαλασσιὰ ἐπιρροὴ τοῦ γάλακτος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁπόσῃν χαρὰν αἰσθάνεται τις, καλοὶ μου ἀναγνώσται καὶ ἀναγνώστρια, ὅταν διανοῇται ὅτι θὰ ἐπανίδῃ προσφιλεῖς ἄτομον! Ἡ ἀνάμνησις τῆς ιδέας ταύτης διεγείρει τὸν νοῦν, συγκινεῖ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τότε ἡ χαρὰ παρίσταται ζωγραφικωτάτης τὸ πρόσωπον τούτου. Ἰσως σεῖς ἐλάβατε ἀφορμὴν νὰ δοκιμάσητε πλείοτερον ἐμοῦ τὴν ἀπλὴν ταύτην συναίσθησιν, (ἢ τοῦλάχιστον εὐχομαι νὰ δοκιμάζητε τὴν χαρὰν συνήθως), καὶ μάλιστα τινες ἐξ ὑμῶν ἀνεγνώσατέ ποτε εἰς τὸ Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον ποῖος εἶναι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὁ ἀδιάρρηκτος δεσμός μεταξὺ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τοῦ συναισθανομένου. Τὴν συναίσθησιν ταύτην αἰσθάνομαι καὶ ἐγὼ σήμερον, ὅταν διανοοῦμαι ὅτι συναντῶ πάλιν ὑμᾶς μετὰ τινὰ χρόνον ἀπουσίας· καὶ ἡ χαρὰ αὕτη, διεγείρουσα τὸν νοῦν μου, πιστεύω ὅτι θὰ με καταστήσῃ ἱκανὸν νὰ τηρήσω ἀλληλουχίαν τῶν γνώσεων τὰς ὁποίας περιγράφω, ζωγραφίζομένη δὲ εἰς τὸ πρόσωπόν μου, ἐλπίζω ὅτι θὰ ἀντανakλᾶται ἐφ' ὑμῶν καὶ θὰ σᾶς καθιστᾷ ἐπιτηδείους νὰ τηρήσητε ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τῶν περιγραφομένων.

Α') Ὅταν λαμβάνητε τὴν πρωτὰν κυathίσκον γάλακτος, εἰσάγετε εἰς τὸν στόμαχον ὑμῶν πάντα τὰ συστατικά τούτου, τὰ τε ὀργανικὰ τὰ περικλειόμενα ἐντὸς τῶν γαλακτοσφαιρίων καὶ τὰ διαλελυμένα εἰς τὸν ὀρρόν, ὡς καὶ τ' ἀνόργανα τὰ διαλυτὰ εἰς τὸν ὀρρόν τούτου. Ἀμα δὲ τὸ γάλα τοῦτο φθάσῃ εἰς τὸν στόμαχον, καὶ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ τοῦ στομάχου ὑμῶν αὐτῶν, πάσχει τὰς αὐτὰς μεταβολὰς εἰς ἃς ὑποβάλλεται ἐκτὸς τοῦ στομάχου τεχνικῶς διὰ τῆς πυτίας τῶν ἀμνῶν, ἥτοι ἡ μὲν τυρία (καὶ τὸ ὀλίγον λεύκωμα) αὐτοῦ πηγνυται, καὶ σχηματίζει τὸν ἐγκλείοντα τὸ βούτυρον χλωρὸν τυρόν, τὰ δὲ λοιπὰ τούτου συστατικά ἐκθλίβονται καὶ διαχέονται εἰς τὸν στόμαχον ὡς τυρόγαλα.

Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἰδοὺ τί συμβαίνει ἐν τῷ στομάχῳ. Τὸ μὲν τυρόγαλα, περιέχον τὸ γαλακτικὸν ζάκχαρον καὶ τ' ἀνόργανα ἅλατα διαλελυμένα ὁμοῦ εἰς τὸ ὕδωρ, εἰσδύει εἰς τὰς φλέβας τοῦ στομάχου καὶ ἐκεῖ μίγνυται μετὰ τοῦ κυκλοφορουμένου ἐντὸς αὐτῶν αἵματος, προικίζον οὕτω τὸ αἷμα διὰ νέων ἀνοργάνων ἁλάτων καὶ τινος ποσότητος γαλακτικοῦ ζακχάρου· ὁ δὲ χλωρὸς τυρὸς, ἐνέχων καὶ τὸ βούτυρον τοῦ

1. Νοῦς καὶ Καρδία, ὑπὸ Κ. Π. Δηλιγιάννη, εἰς Ἀστωπίου Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον, 1873, σ. 392.

γάλακτος, ἄρχεται βαθυμυδὸν ἀπὸ τῆς περιφέρειας πρὸς τὸ κέντρον ν' ἀναδιαλύηται διὰ τῆς ἐπιδράσεως ἀφθονωτέρου γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ νὰ μεταβάλληται εἰς γαλακτώδη τινα μάζαν, ἥτις τότε εἰσδύει βαθυμυδὸν (τῇ βοηθείᾳ μάλιστα τῆς χολῆς τῆς σαπωνοποιούσης τὸ βούτυρον) εἰς τὰ λεπτότατα λυμφατικὰ ἀγγεῖα, ἀπ' αὐτῶν μεταβαίνει εἰς τοὺς κορμούς τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων καὶ ἐκεῖθεν χύνεται εἰς τὰς μεγάλας φλέβας, ἐνθα μίγνυται μετὰ τοῦ αἵματος καὶ προικίζει αὐτὸ διὰ μεγίστης ποσότητος τυρίας καὶ λίπους, μικροτέρας δὲ λευκώματος.

Ἀφοῦ δὲ φθάσῃ τὸ αἷμα τοῦτο εἰς τὸ δεξιὸν ἡμιμόριον τῆς καρδίας καὶ ἐκεῖθεν ἐξακοντισθῇ εἰς τοὺς πνεύμονας, τὰ συστατικά τοῦ γάλακτος χωρίζονται εἰς τρία διάφορα τμήματα, ἀναλόγως τῆς ἐνεργείας αὐτῶν. Καὶ τοῦ πρώτου τριτημορίου, τοῦ συνισταμένου ἐκ τοῦ γαλακτικοῦ ζακχάρου καὶ τοῦ βουτύρου καὶ τοῦ κληθέντος πνευστικῆ καὶ θερμαντικῆ τροφῆς, τὸ γαλακτικὸν ζάκχαρον ἀποσυντίθεται ἐν τοῖς πνεύμοσι διὰ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος καὶ μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ, σώματα τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται διὰ τῆς ἐκπνοῆς ὑμῶν, μίγνυνται μετὰ τοῦ ἀέρος καὶ χρησιμεύουσι πρὸς τὴν ἀναπνοὴν τῶν φυτῶν· τὸ δὲ βούτυρον μεταβάλλεται εἰς λίπος καὶ τότε μεταβαίνει μετὰ τοῦ αἵματος εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς ἅπαν τὸ σῶμα, ἐφεξῆς ἐξέρχεται τῶν ἀγγείων, κατατίθεται εἰς τὰ διάφορα ὅργανα αὐτοῦ καὶ μάλιστα ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ χρησιμεύει ὡς κακὸς θερμαγωγὸς πρὸς διατήρησιν τῆς ἀναπτυσσομένης ἐν τῷ σώματι ζωϊκῆς θερμότητος. Τὸ δευτέρον τριτημόριον, τὸ συνιστάμενον ἐκ λευκώματος καὶ τυρίας καὶ τὸ ὠνομασθὲν ἰδίως *θρεπτικῆ καὶ πλαστικῆ τροφῆς*, μεταβάλλεται εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ ἐπ' ἀνέρχεται εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ποιότητα ἥτοι εἰς λεύκωμα καὶ ἰνίαν, εἴτα διαπέμπεται μετὰ τοῦ αἵματος εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς ἅπαν τὸ σῶμα, ἐκεῖ δὲ ἐξέρχεται τῶν αἰμοφόρων ἀγγείων, εἰσδύει ἐντὸς τῶν μικροτάτων μορίων τοῦ σώματος, καὶ τότε χρησιμεύει τὸ μὲν λεύκωμα πρὸς τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν ἐφθαρμένων διὰ τοῦ χρόνου μορίων αὐτοῦ, ἡ δὲ ἰνία πρὸς τὴν διάπλασιν νέων, ἡ ἐν ἁλλαις λέξεσι, τὸ μὲν λεύκωμα πρὸς τὴν ἰσχὺν ἡ δὲ ἰνία πρὸς τὴν αὐξήσιν ἡμῶν. Τὸ τρίτον τέλος τριτημορίου, τὸ συνιστάμενον ἐκ τῶν ἀνοργάνων ἁλάτων τῶν διαλελυμένων ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ κληθὲν *ἀνόργανος θρεπτικῆ καὶ πλαστικῆ τροφῆς*, οὐδόλως μεταβάλλεται εἰς τοὺς πνεύμονας, ἀλλὰ μεταβαίνει εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς ἅπαν τὸ σῶμα, τότε δὲ ἡ μὲν φωσφορικὴ τίτανος συμβάλλει εἰς τὴν διάπλασιν τῶν ὀστέων, τὸ φωσφορικὸν νάτρον καὶ κάλι εἰς τὴν διάπλασιν τῶν ὀργάνων, τὸ χλωριούχον κάλι εἰς τὴν διάπλασιν τῶν μυῶν κτλ.

Ἐκ τῶν γνώσεων τούτων γίνεται δῆλον· 1^{ον} Ὅτι τὸ γάλα εἶναι σύνθετος τροφή, συνισταμένη ἐκ θερμαντικῶν, θρεπτικῶν ὀργανικῶν καὶ ἀνοργάνων οὐσιῶν, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ τοῦ ἀνθρώπου τροφαὶ, αἱ μὴ τροποποιηθεῖσαι διὰ τῆς μαγειρικῆς, εἰσὶν ἀπλαῖ τροφαὶ, ἀποτελούμεναι ἐκ μιᾶς τῶν οὐσιῶν τούτων, εἴτε τῶν θερμαντικῶν ὡς αἱ ἐλαῖαι, εἴτε τῶν θερμαντικῶν ὡς ὁ ἄρτος καὶ τὸ κρέας, εἴτε τῶν ἀνοργάνων ὡς τὰ ἐν τῷ ὕδατι διαλελυμένα ἅλατα· ἐπειδὴ δὲ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πολυσύνθετος αὕτη μηχανή, φθειρομένη καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔχει ἀνάγκην πρὸς ἐπιδιόρθωσιν αὐτῆς ἀπασῶν τῶν οὐσιῶν τούτων, αἵτινες τὴν ἀπαρτίζουν, ὁ ἄνθρωπος ἀναγκάζεται νὰ λαμβάνῃ ὡς τροφήν εἰς μὲν τὴν μικρὰν αὐτοῦ ἡλικίαν μόνον τὸ γάλα, τὸ περιέχον ἅπαντα τὰ εἶδη τῶν οὐσιῶν τούτων, εἰς δὲ τὰς μετὰ ταῦτα ἡλικίας αὐτοῦ τριπλᾶς τροφάς (ἄρτον, προσόψημα καὶ ὕδωρ.) 2^{ον} Ὅτι τὸ γάλα περιέχει τὰ τρία ταῦτα εἶδη τῶν τροφῶν εἰς διάφορον ποσὴν, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ τρεφομένου ζώου· οὕτω τὸ βούτυρον τοῦ γάλακτος εἶναι ἄφθονον, σχετικῶς πρὸς τὸ λίπος τῶν θερμαντικῶν τροφῶν τῶν παραλαμβανομένων ὑπὸ τῶν ἀνεπτυγμένων, καὶ πάλιν τοῦτο εἶναι ἀφθονώτερον εἰς τὸ γάλα τῆς προβάτου, αἰγὸς καὶ ἀγελάδος ἢ εἰς ἐκεῖνο τῆς γυναικὸς καὶ τῆς ὄνου, καὶ μᾶλλον ἄφθονον κατὰ τοὺς δύο πρώτους μῆνας, ὀλιγώτερον δὲ κατὰ τοὺς ἐπιόντας· ἐπίσης ἡ τυρία καὶ τὰ ἅλατα εἶναι ὀλιγώτερα εἰς τὸ γάλα τῆς ὄνου καὶ ἐκεῖνο τῆς γυναικὸς, πλείοτερα δὲ εἰς τὸ γάλα τῆς προβάτου, αἰγὸς καὶ ἀγελάδος, καὶ πάλιν ταῦτα βαθυμυδὸν ἐπαυξάνουσι, προβαίνουσιν εἰς τὴν ἀναπτύξεως τοῦ θηλάζοντος βρέφους κατ' εὐθὺν λόγον πρὸς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ βουτύρου. 3^{ον} Ὅτι τὸ γάλα τῆς γυναικὸς, μολονότι εἶναι διάφορον τοῦ γάλακτος τῶν λοιπῶν ζώων, ἐλλείπον δύναται ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τούτου, ὅταν ἀπὸ μὲν τοῦ γάλακτος τῆς αἰγὸς ἀφαιρῶσιν τις τεχνικῶς τὸ ἥμισυ βούτυρον, εἰς δὲ τὸ γάλα τῆς προβάτου καὶ ἀγελάδος προσθήσῃ 3 ἢ 5 τοῖς ἑκατὸν ὕδωρ καὶ γλυκάνῃ πάντα ταῦτα διὰ ζακχάρου.

Ἐκτὸς τούτων παρατηροῦμεν ὅτι τὸ βούτυρον τοῦ γάλακτος, ἀποθηκευόμενον ὑπὸ τὸ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου, παρέχει τρεῖς μεγάλας ὠφελείας εἰς τοῦτον. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐμποδίζει ὡς κακὸς θερμαγωγὸς τὴν ἐξάτμισιν τῆς θερμότητος τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ ἐν ἑαυτῷ τὴν παραγομένην ὑπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ θερμότητα καὶ δὲν αἰσθάνεται τὸ ψῦχος τῆς ἀτμοσφαιρᾶς ἐν καιρῷ μάλιστα χειμῶνος ἢ εἰς ψυχρὰς χώρας· διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι ἄνθρωποι ἐξησθενημένοι καὶ ἐκ βαρέων νόσων ἀναρρώνοντες αἰσθάνονται πλείοτερον τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος ἢ οἱ εὐσαρκοὶ καὶ ἱκανὴν ποσότητα λίπους ὑπὸ τὴν ἑαυτῶν σάρκα φέροντες· συνάμα

δὲ ἀποκαθιστᾷ τὰς γραμμάς τῆς μορφῆς τῶν μορίων τοῦ σώματος αὐτοῦ (τοῦ προσώπου δηλ., τοῦ κορμοῦ, τῶν ἁκρῶν) οὐχὶ ὀξείας ἀλλ' ἐστρογγυλεμένας καὶ τὸ ἐλλειπτικὸν σχῆμα παραλαμβάνουσας, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὡς θάσις τῆς ὠραιότητος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· διὰ τοῦτο παρατηροῦμεν ὅτι τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς εὐμοιροῦν λίπους δὲν παρουσιάζει ὀξείας γωνίας, ἀλλὰ τὸ μὲν πρόσωπον αὐτῆς γίνεται ἐλλειψοειδὲς διὰ τῆς καταθέσεως λίπους εἰς τὰς παρειάς, καὶ δὲν φέρει τὰς ἐξοχὰς τῶν ὑπεροφρῶν τόξων οὐδὲ τὰς κοιλότητες τῶν κογχῶν τῶν δ-φθαλμῶν, οἱ δὲ βραχίονες καὶ τ' ἀντιβράχια αὐτῶν καθὼς καὶ ὁ κορμὸς τούτων γίνονται ὁμοίως ἐλλειψοειδῆ, διακρινόμενα τῶν ἀνδρικών σωμάτων. Ποσάκις τὸ κλόπιον ὕμῶν βλέμμα δὲν ἐζήτησε νὰ ἴδῃ ἐπὶ στιγμὴν τὸ ὠραῖον τῆς γυναικὸς πρόσωπον καὶ δὲν ἐθαυμάσετε τὸ ἐλλειπτικὸν τοῦτο σχῆμα! Καὶ τέλος χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη τροφῆς, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος ἐν ἐλλείψει ἄλλης καὶ μεταχειρίζεται πρὸς θρέψιν τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ βελτίωσιν τῶν διὰ τοῦ χρόνου φθειρομένων αὐτοῦ μορίων· διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι οἱ νοσοῦντες στερούμενοι τροφῆς γίνονται ἀσθενέστεροι, ἥτοι τρώγουσιν ἐν ἀρχῇ μὲν τὸ ὑπὸ τὸ δέρμα ὑπάρχον λίπος αὐτῶν καὶ ἐφεξῆς τὸ ἑαυτῶν κρέας, αὐτοφαγοῦσι.

Ἡ δὲ τυρία καὶ τὰ ἅλατα τοῦ γάλακτος δὲν ἀποθηκεύονται ὡς τὸ βούτυρον αὐτοῦ, ἀλλ' ἀμέσως λαμβάνουσι ζωὴν, ἥτοι μεταστοιχειοῦνται καὶ παραλαμβάνουσι τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν μικροτάτων ἀτόμων τῶν ἀποτελούντων τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὕτω χρησιμεύουσι νὰ διαπλάσσωσι νέα καὶ ἐπαυξήσωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ. Καὶ καθὼς τὸ βούτυρον κωλύει τὴν ἐξάτμισιν τῆς ζωϊκῆς θερμότητος, οὕτως ἡ τυρία καὶ τὰ ἅλατα προκαλοῦσι ταύτην διὰ τῆς μεταστοιχειώσεως αὐτῶν· καὶ καθὼς τὸ βούτυρον χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη τροφῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὕτως ἡ τυρία καὶ τὰ ἅλατα ἀποτελοῦσι τὴν κυρίως τροφήν αὐτοῦ· καὶ καθὼς τὸ βούτυρον ἐξωραίζει τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἡ τυρία καὶ τὰ ἅλατα σκοποὺν ἔχουσι τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐξωραϊζομένου τούτου σώματος. Ὡστε εἰς τινες ἐθαυμάσατε τὸ ὠραῖον τῆς γυναικὸς σῶμα, πόσοι δὲν ἐθέλχθητε ἐκ τῆς ἀγαθῆς κατασκευῆς τούτου!

Β') Ὅσάκις ὁμοῦ οἱ μαστοὶ τῶν ζώων τούτων ὑπερβαλλόντως ἐνεργῶσι καὶ τὸ ἐκκρινόμενον ἀπ' αὐτῶν γάλα περιέχῃ πολὺ ἀφθονώτερον τὸ βούτυρον, τὴν τυρίαν καὶ τὰ ἅλατα αὐτοῦ, ἢ ὅσάκις εἰς τὰ θηλάζοντα ὑμῶν βρέφη δώσητε τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος ἢ προβάτου καὶ τὸ γάλα τῆς αἰγὸς (περιέχον ἀφθονώτερον μόνον βούτυρον καὶ ἅλατα σχετικῶς πρὸς τὸ γάλα τῆς γυναικὸς) καὶ δὲν τροποποιήσητε προηγουμένως αὐτὸ, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, τότε τὸ τοιοῦτον γά-

Εἰς σοφὸς καθηγητὴς διαπερᾶ διὰ λέμβου
ποταμόν τινα. Λέγει δὲ εἰς τὸν πορθμέα·
— Ἐννοεῖς τὴν φιλοσοφίαν, φίλε μου;

— "Οχι. Ποτὲ δὲν ἤκουσα νὰ ὁμιλῶσι περὶ αὐτῆς.

— Τότε λοιπὸν τὸ τέταρτον τῆς ὑπάρξεώς σου εἶναι χαμένον. Ἡξεύρεις τοῦλάχιστον τὴν γεωλογίαν;

— "Οχι.

— Τότε λοιπὸν εἶναι χαμένον τὸ ἥμισυ τῆς ὑπάρξεώς σου. Ἐχεις γνώσεις τινὰς περὶ ἀστρονομίας;

— "Οχι.

— Τότε λοιπὸν ἐχάθησαν τὰ τρία τέταρτα τῆς ὑπάρξεώς σου.

Ἐμελλε δὲ νὰ ἐξακολουθήσῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν ἡ λέμβος ἀνετράπη, πορθμεὺς δὲ καὶ σοφὸς ἔπεσαν εἰς τὰ κύματα.

Ἄπορθμεὺς ἔκραξε·

— Ἡξεύρεις νὰ κολυμβᾷς;

— "Οχι.

— Τότε λοιπὸν ὅλη ἡ ὑπαρξίς σου ἐχάθη.¹

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ποτὲ μὴ λέγῃς θέλω πράξει προσεχῶς, πᾶν ὅ,τι ἡ κρίσις ἢ ἡ συνειδήσις σου σοὶ ὑπαγορεύει νὰ πράξῃς πάραυτα. Ἰδὲ τὴν φύσιν· οὐδέποτε αὕτη ἀναβάλλει. Ὅταν θάσῃ ὁ κατάλληλος καιρὸς ἵνα ἀνοίξωσιν οἱ κάλυκες, ἀνοίγουσιν· ὅταν πρέπῃ νὰ πέσωσι τὰ φύλλα τῶν δένδρων, πίπτουσιν. Ὑψωσον τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν· ἰδὲ τὰ οὐράνια σώματα· ὅποια τάξις καὶ ἀκριβεία βασιλεύει μεταξὺ αὐτῶν! ἀνατέλλουσι καὶ δύουσι τακτικώτατα καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ κημῆται, μολονότι ἰδιότροποι, φυλάττουσι τὰς διατάξεις των, αἱ δὲ ἐκλείψει εἶνε ἀκριβεῖς μέχρι λεπτοῦ. Δὲν ὑπάρχουσι χρονοτριβαὶ εἰς οὐδεμίαν τῶν τοῦ παντὸς κινήσεων, αἵτινες διετάχθησαν ὑπὸ τῆς ἀπολύτου θελήσεως τοῦ Πλάστου. Βραδύτης τις μεταξὺ τῶν ἀστέρων δύναται νὰ προξενήσῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀπείρου συστήματος· βραδύτης εἰς τὰς ἐργασίας τῆς φύσεως ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ λιμὸν, λοιμὸν καὶ καταστροφὴν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Οὐδέποτε λέγε προσεχῶς ἄρξομαι οἰκονομῶν, ἢ θέλω μετανοήσῃ, διότι ἴσως θέλεις εἶνε πολὺ ἀργά. Ἐχε ὅψιν τὴν σπουδαίαν ἀλήθειαν, τὴν διδασκομένην ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῶν ἐθνῶν, τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι κατὰ τὰ τρία πέμπτα τοῦλάχιστον τὸ προσεχῶς εἶνε πολὺ ἀργά.

* Θέλεις, εἰ καὶ ἄνευ ἀξιωματῶν καὶ βαθμῶν, ἄνευ ταλάντων χρυσοῦ καὶ ἐξωτερικῆς ἰσχύος, νὰ ἦσαι εἰς τῶν εὐπολητοτέρων, τῶν μάλλον σεβαστῶν παρὰ τοῖς συμπολίταις σου; Γίνου ἐν τῷ ἀστυκῷ βίῳ ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς εὐνοίας ἢ ἀπὸ τῆς θελήσεως τῶν ἄλλων. Τὸ ἔργον δὲν εἶνε

δύσκολον. Ἰδοὺ σοὶ ὅλον τὸ μυστικὸν πρὸς πραγματοποίησιν αὐτοῦ: Ἔσο εὐσυνειδήτος, ὀλιγαρκῆς καὶ μετριόφρων. (Zschokke.)

* Τὰ ἔτη μας, τὰ χρῆματά μας καὶ οἱ ἐχθροὶ μας εἶνε πάντοτε πλείότεροι παρ' ὅ,τι πιστεύομεν. (Charles Nodier.)

* Τὸ καλῖτερον μέσον διὰ νὰ ἀπατᾷται τις, εἶνε τὸ νὰ νομίζῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ πονηρότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

* Ἐχομεν ἀξιολόγους ἐμπόρους παραιτήσαντας τὸ ἐμπόριον, οἱ ὅποιοι διακοσμοῦσι τὸ οἶκον τῶν μὲ ἐπιπλα, τάπητας, παραπετάσματα καὶ χρυσὰ σκεύη ἀπαραλλάκτως ὅπως Λουδοβίκος ὁ ΙΔ', πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ συνέρχωνται εἰς τὴν χρυσὴν αἵθουσάν των δύο ἢ τρεῖς παλαιοὶ φίλοι, παρητημένοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ ἐμπόριον, μὲ τοὺς ὁποίους νὰ παίζωσι κουντσίναρ πρὸς δέκα λεπτά.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Φωτισμὸς τοῦ κοιτῶνος τῶν ἀρρώστων.

Ὁ φωτισμὸς τοῦ κοιτῶνος τὴν τε ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἔστω μέτριος· διότι τὸ ἄπλετον φῶς ἐνοχλεῖ πάντα ἄρρώστον καὶ διεγείρει αὐτὸν νευρικῶς· ἀλλὰ καὶ τὸ πολὺ σκότος εἶναι δυσάρεστον καὶ ἐπιβλαβές.

Καὶ ἡ μὲν εἴσοδος τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀρρώστου εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ὠφέλιμος καὶ ὑγιεινὴ· διότι καὶ φαιδρότητα διαχέει εἰς ὅλον τὸ δωμάτιον καὶ τὸν ἀέρα θερμαίνει καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ὑγρασίαν διαλύει· ἀλλὰ καλὸν εἶναι νὰ μὴ πίπτωσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου κατ' εὐθείαν ἢ κατ' ἀντανάκλασιν ἐπὶ τοῦ ἀρρώστου, μηδὲ νὰ προσβάλλωσιν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Τὴν δὲ νύκτα εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως φωτίζεται διαρκῶς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ διαμένει ὁ ἀρρώστος· διότι ἐν τῇ σκότει, οὐ μόνον καθίσταται ὁλοσχερῶς ἀνέφικτος ἢ ὑπηρετήσις καὶ ἡ ἐπιτήρησις τοῦ ἀρρώστου, ἀλλὰ καὶ αὐξάνεται ἡ ἀθυμία αὐτοῦ, ἀγρυπνοῦντος πολλάκις ἐνεκα τῆς νόσου ἐπὶ ὥρας πολλὰς. Τὸ φῶς, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ἦναι, εἶναι μεγάλη παρηγορία τῶν ἀσθενῶν ἐν αὐπνίᾳ. Καὶ τὴν νύκτα μὲν ὅλην ὁ κοιτῶν φωτίζεται διὰ κανδηλίου· εἰς πᾶσαν δὲ ἀνάγκην πλείονος φωτισμοῦ, διὰ τοῦ ἐκ κηρίων φωτός. Οἱ δι' ἐλαίου λύχνοι, μάλιστα δὲ οἱ διὰ πετρελαίου, εἶναι ἐντελῶς ἀπορρίπτει διὰ τε τὸ πολὺ φῶς αὐτῶν καὶ τὴν κακὴν ὀσμὴν, ἣν ἀναδίδουσι. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀσθενοῦς τὸ φῶς, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ἦναι, δέον νὰ καλύπτεται διὰ σκιαδίου, ὅπως μὴ ἡ λάμψις αὐτοῦ ἐνοχλῇ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀρρώστου· οὐδέποτε δὲ νὰ σθενύηται τοῦτο ἐν τῷ κοιτῶνι ἐνεκα τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς κακῆς, ἣν ἀναδίδει, ὀσμῆς· ἅμα δὲ τῇ πρώτῃ αὐγῇ νὰ ἐξάγῃται τοῦ κοιτῶνος, ὅπως μὴ φθειρῇ τὸν ἀέρα αὐτοῦ.

1. Ἐθελῶν Βιολογία.